

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Tartu Ülikooli ajakiri

SEPTEMBER 2018, NR 8 (2474)

TARTU ÜLIKOO

DELTA KESKUS SAI NURGAKIVI

AASTA TUDENG
MIRELL PROSA TEEB
MAAILMA PAREMAKS

UUTE JUHTIDE
ARENGUPROGRAMM
ALUSTAB TEIST RINGI

DOKTORITÖÖS UURITI
NÕUKOGUDE EESTI
NAISARENGUROMAANE

Motiveeritud uut aastat!

Septembrikuu Universitas Tartuensise leia mitu artiklit, mis on otse või kaude seotud motivatsiooniga. Meie lugude kangelas motiveerivad uued teadmised ja värskendavad kogemused, olgu need seotud ametialase proovilepaneku, ammuoodatud reisi või vana kooli džässiklubi õhustikuga.

Motivatsiooni on uuritud kaua ja põhjalikult, kuid alati olenevad tulemused sellest, keda ja kuidas on küsitatud. Viis aastat tagasi 142 riigis tehtud uuring näitas, et tööst haaratuna tundis end vaid 13% vastanutest.

Tartu Ülikoolis on juba kaheksa aastat korraldatud töörahulolu küsitlust, et saada teada, milliseks peetakse siinset töökeskkonda. Õnneks on meie tulemused rahvusvahelisest keskmisest märksa paremad.

2017. aasta küsitluse põhjal on oma tööga Tartu Ülikoolis suuremal või vähemal määral rahul üle 92% vastanutest. Töörahulolu mõjutavad kõige enam töö huvitavus, tööõhkkond, palk, töö olulisus ja kolleegide toetus.

Hea meel on tõdeda, et meie töö on huvitav. Lihtsalt huvitavast tööst aga alati ei piisa. Tähtsad on ka arenguvõimalused, tööalane vabadus ja juhtide hea eeskuju.

FOTO: LAURIKULPSOO

MERILYN MERISALU

UT peatoimetaja

Õnneks leidub Eesti suurimas ülikoolis palju arengu- ja koolitusvõimalusi. Üha rohkem on hakatud väärtustama ka juhiametit ja tunnustama üldisemalt ülikooli inimesi. Seda kinnitavad näiteks eelmisel aastal alustatud uue juhi arenguprogramm ja järjest valmivad head tavad.

Kui vestlesin magistriõpin-gud lõpetanud Anni Pähna ja Kristi-Maria Tüviga, kes korraldasid ühiselt töötajate haaratuse ja mängulise käitumise uuringu, sain taas kinnitust, et õppimine ja töötamine pole sugugi eri asjad.

Töötajaid ei motiveeri enam

ammu esmajoones palk ning tudengite põhimoti-vaator ei ole mitte lõpuaktusel antav paber, vaid õppetööst saadavad kogemused ja teadmised.

Koolitoid tehes tuleks tingimused endale lihtsalt meeelpäraseks muuta: vali uurimiseks teemad, mis sind siiralt huvitavad. Niimoodi saavad kõik kodused ülesanded ja rühmatööd kindlasti palju sujuvamalt tehtud. Ja mine tea, muidu tüütu andmeanalüüsiki võib sellisel juhul hoopis hasarti tekitada.

Loodan, et algav õppeaasta pakub meile kõigile uusi ja huvitavaid arenguvõimalusi, suuremat haaratust oma tegemistest ning suuremat rahulolu nii (õppe)töö kui ka eraeluga. UT

14

21

28

34

41

5 KOLUMN TÜ teadlased avaldasid uue algupärase filosoofiaõpiku

12 KOLUMN Rektor Toomas Asser kuulutab alanud õppeaasta inimeste aastaks

14 PERSOON «Ma tahan, et kõik, mis ma teen, oleks päriselt oluline!» ütleb aasta tudeng Mirell Prosa

18 AKTUAALNE Edukas olla saab vaid siis, kui eesmärgi saavutamiseks teevad tööd motiveeritud inimesed

21 REPORTAAŽ Suvine Viljandi täitus maailma parimate noorte džässmuusikutega

24 AKTUAALNE Sügisel alustab uut koolitusringi uutele juhtidele mõeldud arenguprogramm

28 AKTUAALNE Ülikool aitab huvide konflikte ära tunda ja ennetada

30 TUDENGID Magistriõppes alustavad üliõpilased ei tulnud ülikooli diplomi ega raha pärast

34 TEADUS Johanna Ross uuris doktoritöös Nõukogude Eesti naisarenguromaane

38 ETTEVÕTLUS Mida iga teadlane patendi taotlemisest teadma peaks

41 REISIKIRI Politoloogiadoktorandid seiklesid Kesk-Aasias

44 ESSEE Andres Soosaar ja Aliis Liin kirjutavad e-valimiste arengust Tartu Ülikoolis

46 Järelehüüded, kaitsmised, stipendiumid, teated, tunnustused ja õnnitlused

51 KEELEENURK Miljon+ tööühma liikmed avavad termini digihumanitaaria sisu

UT UNIVERSITAS TARTUENSIS
Tartu Ülikooli ajakiri

Universitas Tartuensise on Tartu Ülikooli ajakiri. Ilmub kord kuus. Tiraaž 2800. • Kontakt: Ülikooli 18-102, 50090 Tartu; 737 5686, 5802 8827; ajakiri@ut.ee; www.ajakiri.ut.ee. Leia meid sotsiaalmeediast aadressil www.facebook.com/universitastartuensise.

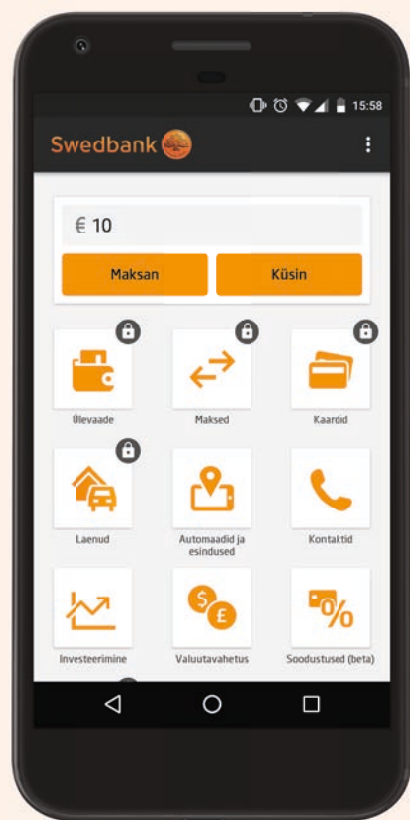
Vastutav väljaandja Kristina Kurm, **peatoimetaja** Merilyn

Merisalu, **toimetaja** Sandra Saar, **teabetoimetajad** Kady Sõstar ja Iris Herman, **keeletoimetajad ja korrektorid** Külli Pärtel ja Kristel Ress, **kaanefoto** Arhitekt I I OÜ, **küljendaja** Margus Evert, **trükk** Ecoprint. Universitas Tartuensise kujunduslahendused, kõik ajakirjas avaldatud artiklid jm tekstid ning fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed. Toimetust lubab neid kasutada ainult eelneval kokkuleppel koos viitega autorile ja Universitas Tartuensisele. Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. **Kolleegium:** Maaja Vadi (esimees), Sulev Kõks, Ivo Volt, Mart Noorma, Villu Päärt, Indrek Treufeldt, Katrin Pajuste-Kuul ja Egert Puhm.

Järgmine Universitas Tartuensise ilmub 5. oktoobril 2018.

roheline trükkis
Trükitud keskkonnateadlikus trükiettevõttes Ecoprint

ISIC ja ÄPP – täiuslik paar

www.swedbank.ee/isic

Finantsteenuseid pakub Swedbank AS.
Tutvu tingimustega aadressil www.swedbank.ee
ja vajadusel konsulteerri spetsialistiga.

Swedbank

Ilmus uus algupärane filosoofiaõpik

1. septembril kell 18 esitatakse Tartu kirjanduse majas uut kõrgkooliõpikut «Sissejuhatus filosoofiasse», mis annab ülevaate nüüdisaja filosoofia peamistest valdkondadest ning pakub küllaga mõtteainet ka laiemale lugejaskonnale.

Raamatu autorid on Tartu Ülikooli õppejõud ja filosoofid Bruno Mölder, Roomet Jakapi ja Marek Volt, kes on alates 2008. aastast õpetanud ülikoolis sama pealkirjaga kursust.

«Filosoofia põhiteemadega tutvumine ja nende läbitöötamine selle õpiku vahendusel aitab arendada mõtlemisoskusi nii üliõpilastel kui ka filosoofia õppejõududel. Samuti on sellest õpikust kasu neil, kes vajavad selliseid oskusi muul alal tegutsedes või kellele lihtsalt meeldib

UUS FILOSOOFIAÕPIK

põhjalikult mõelda,» selgitas raamatu vajalikkust TÜ filosoofia ajaloo dotsent Roomet Jakapi.

Õpikus käsitletakse süstemaatiliselt paljusid küsimusi,

mille üle filosoofid arutlevad. Näiteks saab lugeda sellest, mis on tõde, teadmine, vabadus ja kunst, mis asjad on olemas, millises suhtes on inimese keha ja vaim ning missugune käitumine on moraalselt õige.

Viimati ilmus kõrgkoolidele mõeldud algupärane sissejuhatav filosoofiaõpik Eestis – Alfred Koorti «Sissejuhatus filosoofiasse» – 80 aastat tagasi. Vahepealsel ajal on ilmunud ainult tõlkeõpikud, vähemahulised või kitsama fookusega õppevahendid ja keskkooliõpikud.

Riikliku programmi «Eesti-keelsete kõrgkooliõpikute koostamine ja väljaandmine (2008–2012)» toel kirjutatud õpiku on kirjastanud Tartu Ülikooli Kirjastus. Raamat on müügil kauplustes ja Tartu Ülikooli kirjastuse kodulehel. ●

Tartu Ülikooli rektoriks valitud professor Toomas Asser andis 24. augustil nõukogu ja senati avatud istungil ametivande. Ülikooli aulas toimunud inauguratsioonitseremoonial andis rektorile ametiraha üle president Kersti Kaljulaid.

Rektorina lubas Asser seista selle eest, et ülikooli inimesi väärtustataks, ülikooli juhitaks targalt ja ülikooli mõjukus Eesti arengu eestvedajana kasvaks veelgi.

«Oma edaspidises töös rektorina tahan ma järgida mõttetera, mis on isiklikul kogemusel kinnitust saanud: «Chirurgus mente prius et oculis agat, quem armata manu» – «Kirurg toimigu pigem mõistuse ja silmadega kui relvastatud käega (skalpelliga)». Ka rektorina töotan olla rektor teie kõigi jaoks, üliõpilased, doktorandid, õppejõud, teadustöötajad ja tugitöötajad,» ütles rektor oma inauguratsioonikõnes. ●

FOTO: ANDRES TENNIS

Teadus- tööde konkurss

Eesti Teadusagentuur ning Haridus- ja Teadusministeerium kutsuvad üliõpilasi osalema 27. riiklikul teadustööde konkursil.

Konkursiga soovitakse väärtustada üliõpilaste teadustööd, suurendada üliõpilaste aktiivsust ja avaldada tunnustust neile, kes on saavutanud oma töös väljapaistvaid tulemusi.

Eesti Teadusagentuuri juhatuse esimees Andres Koppel ütles, et teadustööde konkursid on üliõpilastele või äsjastele vilistlastele hea stiimul ja võimalus end proovile panna.

«Kui sõjajärgsete võistlustööde autorite nimesid meenutada, selgub, et paljudest neist said tuntud teadlased, õppejõud, arstid või ühiskonnategelased. Kindlasti kuuleme ka praeguste võistlustööde autorite edusammudest,» rääkis Koppel.

Kandideerima on oodatud kõigi kõrgharidustasemetel üliõpilased. Peale riiklike preemiate antakse välja Eesti Teaduste Akadeemia presidendid ja Sotsiaalministeeriumi eripreemiad.

Töid saab esitada 17. septembrini Eesti Teadusagentuuri konkursikeskkonnas konkursid.etag.ee. Konkursi preemiafond on ligikaudu 71 000 eurot. ●

ARVUTITEADUSE INSTITUUDI JUHATAJA JAAK VILO KONTROLLIB, KAS UUS, DELTA HOONEGA SEOTUD SISU ON KAPSLISSE PANEMISEKS VALMIS.

Delta keskus sai nurgakivi

16. augustil pandi nurgakivi Delta keskusele, kus hakkavad üheskoos tegutsema teadlased, üliõpilased ja teaduskoostööst huvitatud ettevõtted.

Nurgakivisse asetati 1985. aastast pärinev ajakapsel, mis leiti praeguste ehitustööde käigus TÜ endise majandusteaduskonna hoone vundamendist. Selle vana sisu anti üle ülikooli muuseumile ning kapslisse pandi uued, Delta maja puudutavad materjalid.

2020. aasta alguseks valmivas keskus on neljakorruseline õppe- ja teadushoone ning viiekorruseline ettevõtlusmaja. Õppe- ja teadushoonesse koondub infotehnoloogia, arvutiteaduse, arvutitehnika ja robotika, majandusteaduse ja ärimatemaatika, majandusteaduse ja ärimatemaatika ning statistika alane õppe- ja teadustöö.

Samuti kolib sinna TÜ ettevõtlus- ja innovatsioonikeskus, mille pakutavad tugiteenused aitavad tuua õppe- ja teadustööga haakuva teaduspõhise

ettevõtluse ülikoolile võimalikult lähedale.

Ettevõtlusmaja üürnikeks saavad Cybernetica AS, Swedbanki arendusmeeskond, OÜ Tarkvara Tehnoloogia Arenduskeskus ja Statistikaamet, kes oma teaduspõhises tegevuses on avatud mitmekülgseks koostööks TÜ-ga.

Kogu Delta keskuse on projekteerinud arhitektuuribüroo Arhitektid OÜ arhitektid Illimar Truverk, Sander Aas, Sander Paljak, Kristjan Lind ja Joanna Kordemets. Emajõe ja Vabadussilla poole jäävat Delta õppe- ja teadushoonet ehitavad AS Ehitusfirma Rand ja Tuulberg ning AS Ehitustrust. Narva maantee äärde rajatava ettevõtlusmaja ehitushangete tulemused selguvad sel sügisel.

Õppehoone ehitus läheb maksma 28,4 miljonit eurot. Ehitust rahastatakse osaliselt teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolide konkurentsivõime soodustamiseks mõeldud institutsionaalsest arendusprogrammist ASTRA. ●

Tartus tuleb Jaapani-Eesti konverents

Septembri lõpus korraldab ülikool Tartus konverentsi-doktorikooli «Japan and Estonia: Contemporary Challenges in Humanities and Social Sciences».

Tartu Ülikooli Aasia keskuse juhataja Elo Suld ütles, et tänapäeva üleilmastuvas maailmas muutuvad kultuurilised erinevused üha väiksemaks ja väga erineva ajaloo ja riigide üha sarnasemaks.

«Rahvastik vananeb, tehnoloogia areneb kiiresti ja ühiskond muutub nii Jaapanis kui ka Eestis. Kuidas kiire tehnoloogiline edene-mine mõjutab igapäevast tööelu? Milliseid pingeid ja probleeme tekitab pidev innovatsiooni-vajadus ja kuidas ühiskond seeläbi muutub?» arutles Suld.

Konverentsil püütakse neile küsimustele vastused leida. Vaatluse alla võetakse näiteks see, kuidas kajastuvad need ühiskondlikud muutused kirjanduses ning milliseid võimalusi pakub maailma suurim meelelahutussektor: arvuti- ja videomängud.

Peasinejad on kaks nimekat Jaapani professorit. Tokyo Ülikooli emeriitprofessor Kazuto Matsura peab loengu 40 aastat kestnud eesti keele õpingutest Jaapanis. Waseda Ülikooli professor Hiromi Komori kõneleb Jaapani teadlase pilgu läbi Eesti uuringutest ja võrdlevast ajaloolisest uurimisest.

27.–29. septembril ülikooli peahoones ja Lossi 36 õppehoos-

nes toimuvale konverentsile on oodatud kõik huvilised. Registreerunud kraadiõppurid saavad osaleda ka kinnistel aruteludel. Kõigis loengutes ja seminarides osalenud registreerunud saavad 2 EAP väärtuses ainepunkte.

Osalemiseks tuleb registreeruda doktorikoolide kodulehel, osavõtt on tasuta.

Konverentsi korraldavad Tartu Ülikooli Aasia keskus, kultuuri-teaduste ja kunstide instituut, majandusteaduskond, õigusteaduskond ning keeleteaduse, filosoofia ja semiootika doktorikool. Üritust rahastab Tartu Ülikool ASTRA projektist «Per aspera» ning toetab Jaapani Suursaatkond Eestis. ●

**MEESKOND
AASTAST 1924**

Kaitseliidu Tartu maleva
Akadeemiline malevkond

**TUTVUMISÕHTU JA LASKETREENING
K, 19.09 KL 18:00
NOORUSE 9**
(Tartu Tamme Gümnaasium)

REGISTREERU SIIN:
facebook.com/akmalevkond

Eiki Berg, Piret Ehin, Andres Kasekamp,
Maria Mäliksoo, Eva Piirimäe, Raul Toomla, Rein Toomla

SISSEJUHATUS RAHVUSVAHELISTESSE SUHETESSE

ISBN 978-9949-77-762-4, 448 lk. Hind kirjastuse e-poes 19 €

Õpiku eesmärgiks on pakkuda vastuseid neljale põhiprobleemide kogumile:

- Kuidas rahvusvahelisi suhteid analüüsida?
- Kuidas käitutakse rahvusvahelisel areenil?
- Kuidas lahendada rahvusvahelisi probleeme ja hoida ära riikidevaheliste suhete teravnemist?
- Kuidas arendada rahvusvahelisi suhteid tulemuslikult ja hüvesid loovaalt?

Rahvusvaheliste suhete sõlmküsimusi analüüsitakse erinevate teoreetiliste tõlgenduste kaudu, keskendudes realistliku, liberaalse, neomarksistliku ja konstruktivistliku koolkonna poolt välja pakutud seletustele. Enamikes peatükkides vaadeldakse juhtumianalüüsi abil lisaks mõnda konkreetset rahvusvaheliste suhete probleemi. Mitmes peatükis analüüsitakse süvendatult Eesti jaoks olulisi teemasid.

W. Struve 1, Tartu, 737 5945, tyk@ut.ee, www.tyk.ee

Teaduskirjastus aastast 1632

TARTU ÜLIKOOL
kirjastus

Vana-Kreeka ja Rooma poetikast, retoorikast ja teadustest

INAUGURATSIOON

TÜ klassikalise filoloogia professor
Janika Päll

18. septembril kell 16.15

TÜ peahoone aulas

Vana-Kreeka ja Rooma kultuur on andnud meile tehnika, loodus- ja matemaatikateaduste, meditsiini ja õigusteaduse alused, eelkõige aga loonud kultuuri, mille tavade järgi elame, mõtleme ja kõneleme, kasutades kõiges sõna jõudu.

Platoni ja Aristotelese konkurendid sofistid õpetasid, et iga argumenti võib ümber pöörata, «et hea on üks ja halb midagi muud, teised aga, et üks ja seesama ning ühtedele hea, teistele halb, ja samale inimesele ühekskord hea, teinekord halb [...] haigus haigetele halb, arstidele hea. Ja surm on surijaile halb, aga hauakivide ja kääbaste valmistajale hea. Ja maaharimine, mis toob ilusaid vilju, on talupoegadele hea, kaupmeestele aga halb».

Kohtame samu arutlusvõtteid igapäevaelus, teaduses, eriti aga poliitikas. Kogu retoorikaõpetus tuleb ikka ja uuesti tagasi vaatepunkti ja tõe küsimuste juurde ning *argumentum ad hominem* võib olla küll taunitud, ent sugugi mitte vähem populaarne. Aga kui argumentatsioonitaktika on läbinähtav ja tõde varjul, siis kuidas pääseda küünikuks muutmisest?

Antiikajal on sõnastatud ka kunsttõe printsiibid, kui luule avaldab olematuist asjadest kõneledes meile suurimad tõed,

TÜ KLASSIKALISE FILOLOOGIA PROFESSOR JANIKA PÄLL

ja kui «sõnad lennukad» viivad edasi vestlust või toovad kiidetavale igavest kuulsust. Inauguratsiooniloeng vaatleb viise, kuidas tänapäeval kasutatakse antiikaja õpetusi sõna jõust ja nauditakse nende vilju.

Janika Päll on sündinud Tartus, õppinud Miina Härma nimelises Tartu 2. keskkoolis ja lõpetanud Tallinna Konservatooriumi. Klassikaliste keelte õpinguid alustas ta Tallinna keeltekoolis ja jätkas Tartu Ülikoolis klassikalise filoloogia erialal. 2007. aastal kaitses ta Tartus doktoritöö «Form, Style and Syntax: Towards a Statistical Analysis of Greek Prose Rhythm: On the Example of «Helen's Encomium» by Gorgias».

Tartu Ülikoolis on Janika Päll töötanud alates 1995. aastast klassikalise filoloogia assistendi, lektori, raamatukogu teaduskuse teaduri ja vanemteadurina.

Ta on õpetanud vanakreeka ja ladina keelt ning antiikkirjandust, publitseerinud arvukalt teadustöid, tõlkinud, korraldanud konverentse ja toimetanud rahvusvahelisi kogumikke.

Ta on tegev mitmes rahvusvahelises erialaorganisatsioonis, kuulub ülemaailmse retoorikaajaloo ühingu ISHR juhatusse (2015–2019) ja mitmesse toimetuskolleegiumi.

Samuti on ta osalenud mitmes rahvusvahelises uurimiserühmas, näiteks antiigi meetrika ja rütmika uurimiserühmas DAMON, ning juhib praegu Lundi, Helsingi ja Tartu Ülikooli Helleno-Nordica uurimiserühma Humgraeca andmebaasi töörühma. Tema eelistatud uurimisteemad on vanakreeka keel ja antiikkirjandus, retoorikaajalugu, tõlkeküsimused, antiikaja traditsioon renessansis ja varauusajal ning raamatulugu. ●

Humboldti stipendiaat sõitis Saksamaale kriminaalõigust uurima

Septembri alguses sõitis õigusteaduskonna karistusõiguse dotsent Anneli Soo Humboldti stipendiumi toel Saksamaale uurimistööd tegema.

Anneli Soo veedab aasta Kölni Ülikoolis, kus ta saab professor Bettina Weißeri juhendamisel jätkata oma uurimistööd Euroopa Liidu kriminaalmenetlusõiguse alal. Samuti on tal võimalik töötada Freiburgis Max Plancki Instituudis, mis on tuntud suurepärase raamatukogu ja rahvusvaheliste teadlaste poolest.

Mõni aasta tagasi ka Marie Curie' stipendiumi pälvinud Soo on varem uurinud kriminaalõigust Maastrichti Ülikoolis. Ta uuris kahtlustatavate ja süüdistatavate õigust kaitsjale Euroopa Liidu kriminaalõiguses ning meetmeid, mida peaks riigisiselt rakendama juhus, kui see õigus ei ole tagatud.

Hiljuti nimetati tema sellealane kriitiline artikkel ajakirja European Journal of Crime, Criminal Law

FOTO: ERAKOGU

ANNELI SOO

and Criminal Justice 2016.–2017. aasta väljapaistvaimaks artiklaks.

«Sestap tundus Humboldti projekti raames igati loogiline uurida seda, millised riigisisised nimetajad võivad muuta õiguse kaitsjale sisutuks. Nii tekib olukord, kus kaitsja on küll kriminaalmenetluses olemas, kuid ei saa kaitselust kuidagi aidata,» rääkis Soo.

Teema piiritlemiseks võtab ta uurimise alla kaitsja juurdepääsu

õiguse kriminaalasja materjalidele Euroopa Liidu kriminaalõiguses. Kui kaitsjale ei avaldata, millistel põhjustel tema kaitselust mingis teos kahtlustatakse või süüdistatakse, on tal oma tööd raske teha.

Soo sõnul võidakse siinkohal vastu vaielda, väites, et las klient ise räägib. Tegelikult on aga palju keerukam, sest kriminaalmenetluses saavad tihti kokku eri osaliste erinevad versioonid ühest ja samast sündmusest.

Humboldti stipendiumi saamine on suur tunnustus nii Anneli Soole kui ka Tartu Ülikoolile. See tõestab, et TÜ teadlased suudavad olla rahvusvahelises konkurentsist edukad.

«Mind motiveerib kõige rohkem teadmine, et välismaal uurimistööd tehes kogun teadmisi ja kogemusi, mille saan Eestisse naastes tulevastele ja juba praktiseerivatele juristidele edasi anda viisil, mis on neile nende kutsetegevuses vajalik ja kasulik,» rõõmustas Soo.

Humboldti stipendium on Euroopa üks mainekamaid teadusstipendiume. Sellega toetatakse väljapaistvaid teadlasi kõikjalt maailmast, olenemata nende uurimisalast, rahvusest ja soost, ning võimaldatakse neil ja nende peredel elada ja töötada kuni kaks aastat Saksamaal. ●

Sotsiaal- ja humanitaarteadlased arendavad IKT-koostööd

18. septembril peavad sotsiaal-, humanitaar- ja IT-teadlased Tartus Ahhaa keskuses konverentsi, mille keskmes on omavahelise koostöö arendamine.

Programmi «Horisont 2020» projekti «HubIT» raames toimuva konverentsi üks osa on Tartu Ülikooli korraldatud töötuba sotsiaal- ja humanitaarteadlastele. Seal tutvustatakse valdkonna ülest projektide edulugusid, projekti tulemusi ja välja arendatud töövahendeid.

«HubIT» juhtpartneri Civitta esindaja Anneli Roose põhjendas projekti suunitlust vajadusega näha info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) valdkonna innovatsiooniloomes laiemat ühiskondlikku mõju.

«IT-sektor peab innovatsiooni arvestama ühiskonna vajadusi, ootusi ja väärtusi, ning siin

ongi oluline sotsiaal- ja humanitaarteadlaste roll,» ütles Roose.

Töötoas arutletakse selle üle, mis on sotsiaal- ja humanitaarteaduste ning IKT koostöö eesmärgid ja kasutegurid, kuidas alustada IKT-valdkonna esindajatega koostööd ning milliseid ühiskondlikke küsimusi tuleks koostöös lahendada.

Ettekande peavad Tartu Ülikooli teadlased Rajesh Sharma arvutiteaduse instituudist, Mihkel Solvak Johan Skytte poliitika-uuringute instituudi infotehnoloogia mõju-uuringute keskusest ning Emanuele Bardone haridusteaduste instituudi haridustehnoloogia keskusest.

Aruteludele on oodatud just sotsiaal- ja humanitaarteadlased ning üritusele järgneb vastuvõtt.

Projekti «HubIT» toetab Euroopa Liit programmi «Horisont 2020» raames. ●

Filosoofi pilk semiootikale

INAUGURATSIOON

TÜ keelefilosoofia professor Juhani Yli-Vakkuri 26. septembril kell 16.15 TÜ peahoone aulas

Tähenduse arbitraarsuse teesi järgi on keeleväljendi häälduse ja tähenduse vaheline suhe

meelevaldne selles mõttes, et ühe häälikuga seotud tähendus võiks põhimõtteliselt olla seotud mis tahes teise häälikuga.

Tähenduse meelevaldsus on omandanud erilise aukoha semiootikatradsitsioonis, kuid seda aktsepteerivad ka keeleteadlased ja filosoofid.

FOTO: ERAKOGU

JUHAN YLI-VAKKURI

Inauguratsiooniloengul «Kas tähendus on meelevaldne? Filosoofi pilk semiootikale» esitab professor Yli-Vakkuri üllatava järelduse, et arbitraarsuse tees on vale: mõne hääliku mõnda tähendust ei saa isegi teoreetiliselt seostada mõne teise häälikuga.

Juhani Yli-Vakkuri kaitses filosoofiadoktori kraadi 2012. aastal Oxfordi Ülikoolis Inglismaal. 2017. aasta septembris valiti ta Tartu Ülikooli

keelesõnafilosoofia professoriks, enne seda töötas ta järel doktorantuuris Oslo Ülikoolis Norras ja Alexander von Humboldti teadusstipendiaadina Bielefeldi Ülikoolis Saksamaal.

Professor Yli-Vakkuri teadushuvid on seotud keele- ja vaimufilosoofia, epistemoloogia, metafüüsika ja filosoofilise loogikaga.

Ta on monograafia «Narrow Content» (Oxford University Press, 2018) kaasautor (koos

John Hawthorne'iga) ning teose «Williamson on Modality» (Routledge, 2017) kaastoimetaja (koos Mark McCullaghiga).

Tema töid on avaldanud paljud mõjukad filosoofiaajakirjad, näiteks Noûs, Analysis, Philosophical Studies ja Philosophical Quarterly.

Professor Juhani Yli-Vakkuri tööd Tartus toetatakse Tartu Ülikooli ASTRA projektist PER ASPERA, mida rahastab Euroopa Regionaalarengu Fond. ●

Rektori tervitus algava akadeemilise aasta puhul

Mul on suur rõõm tervitada teid akadeemilise aasta alguse puhul esimest korda rektorina. Loodan nii alanud aastal kui ka edaspidi teie heatahtlikule ja pühendunud koostööle ülikooli suurte eesmärkide täitmisel ning hea käekäigu hoidmisel.

Kuulutan algava akadeemilise aasta ülikoolis inimeste aastaks. «Aasta» on siin ja allpool mõeldud muidugi kujundlikuna, sest inimeste väärtustamisele keskendudes pean silmas oma eelseisvat ametiaega ja sellele järgnevat aega.

Sellest tuleb ülikooli töötajate aasta. Ülikoolil seisab ees karjäärimudeli põhimõtete uuendamine, et ametikohakindlus ja karjääriteel edenemise võimalused oleksid selged ning lubaksid meie silmapaistvatel akadeemilistel töötajatel pühenduda kindlustundega oma tööle ja anda viimaks karjääri lõpul oma ameti noortele ka edasi kindlustundega. Meie suur eesmärk on tagada kõikidele töötajatele nende panusele vastavad töötingimused ja -tasu. Töötaja seadmine tähelepanu keskmesse tähendab ühtlasi tipptasemel tugiteenuseid, läbipaistvat ja suurepäraseid juhtimist ning juhtide panuse väärtustamist.

Ülikooli põhitöö tehakse ära akadeemilistes üksustes. Sestap rõhutan, et minu eesmärk on hoida ja toetada valdkondade ühist, tasakaalustatud ja koostööst tegutsemist. Valdkondade juhtidena

FOTO: ANDRES TENNUS

TOOMAS ASSER
Tartu Ülikooli rektor

on dekaanid juba kolmandat aastat ühtaegu nii akadeemiliste üksuste eestvedajad kui ka ülikooli ühishuvide eest kõnelejad rektoraadi koosseisus. See on vastutusrikas ja sageli keerulisi valikuid pakkuv roll, mille olulisust ma oskan hinnata. Peale dekaanide tõstan esile institutide juhtide panust. Kavatsen muuta nende, oma põhitöö kõrvalt kolleegide heaks pingutavate inimeste elu lihtsamaks, tagades neile vajalikud tugiteenused ja juhitööd toetavad koolitusvõimalused.

Sellest tuleb meie doktorantide aasta. Doktorandid on meie noored akadeemilised kolleegid ja neile teadustööle pühendumiseks kohaste tingimuste loomine on minu vankumatu töösiht. Mõeldud aasta jooksul valmistab toonane rektoraat ette stipendiumil põhineva üleminekuprogrammi doktorantide elamistingimuste parandamiseks. See pole aga kaugeltki piisav ja seepärast olen soovitanud pakkuda doktorantidele töövõtja positsiooni. See idee on juba leidnud laialdasemat toetust: doktorantidele nooremteadurina töötamise võimaluse andmine on nüüd kõikide Rektorite Nõukogu liikmesülikoolide ühine eesmärk. See on kirjutatud ka uue kõrgharidusseadustiku eelnõusse.

Alanud aastast saab ka meie üliõpilaste aasta. Ülikooli edukale tegutsemisele mõeldes kordan oma inauguratsioonikõne sõnumit: endist viisi on meie igapäevatöö siht täiustada õppetöö sisu ja

korraldust, et meie aktiivsed, sihikindlad ja avara pilguga üliõpilased siirduksid tööellu parima võimaliku pagasiga. Anname oma üliõpilastele iga päev edasi sõnumit, et nad on ülikooli jaoks kõigist olulisimad. Eesti rahvusülikoolina vastutame pädeva ja hakkaja teadlas- ja haritlaskonna kasvatamise eest nii ülikooli, Eesti kui ka kogu maailma tuleviku hüvanguks. Seda vastutust saame kanda üksnes partnerluses nendesamade õppijatega.

Rektoraadis alustas hiljuti tööd õppeprorektor Aune Valk. Ta keskendub nii õppekavade süsteemsele arendamisele, et kasvaks õpiränne, ettevõtlikkus ja seotus tööturuga, kui ka õppijate nõustamise süsteemi terviklikule rakendamisele ning õppijatele uute tagasisideviiside väljatöötamisele.

Sellesse inimestele pühendatud aastasse mahub loomulikult muidki töid ja tegemisi: ehitame valmis Delta hoonestu ning uuendame raamatukogu ja Ujula 4 spordikompleksi, oma järge ootab nn roheline bioloogia ja haridusteaduste erialadele nüüdisaegsete töötingimuste loomine. Täie tähelepanuga jälgime uue õppeinfosüsteemi valmimist ja pingutame rahvusvahelise koostöö edenemise nimel, kavas on alustada ka uue arengukava koostamist ja vaadata üle eelarve koostamise põhimõtted. Aga iseenesestmõistetavalt teeme seda kõike ainult oma inimestele parima võimaliku töö- ja toimekeskkonna loomise nimel.

Head ülikooli inimesed! Soovin meile kõigile palju kordaminekuid ja heatahtlikku koostööd seatud eesmärkide ühisel elluviimisel! UT

Uue ÕIS-i saavad esimesena tudengid

Augustis otsustati, et uuele õppeinfosüsteemile minnakse üle kasutajarühmade kaupa. Kevadsemestri alguses tuuakse vanast õppeinfosüsteemist esimestena täielikult uude ÕIS-i üle üliõpilased.

Üliõpilaste jaoks saavad uue ÕIS-i kõik vajalikud rakendused valmis detsembri alguses. Õppeprorektor Aune Valk ütles aga, et enne ametlikku üleminekut antakse siiski meeskonnale ja kasutajatele paar kuud aega süsteemi testimiseks ning vajalikeks parandustöödeks.

«Arutasime ÕIS2 kontaktisikutega, et kui korraldame uuele süsteemile ülemineku pärast talvist eksamisessiooni, siis kulgeb see kergemalt. Senine ÕIS läheb üliõpilaste jaoks lukku järgmise aasta 12. veebruaril, seega tuleb neil alates kevadsemestrist teha kõik toimingud ÕIS2-s,» rääkis Valk.

Üliõpilaste järel saavad uut õppeinfosüsteemi tööks kasutama hakata õppejõud, programmijuhid ja õppekorraldusspetsialistid. Viimasena rakendub ÕIS2 töökeskkonnana kõikidele teistele töötajatele kevadsemestri jooksul. Praegune õppeinfosüsteem jääb kasutusse vähemalt aastaks. Kindlasti saab seda kasutada seni, kuni ÕIS2 toimib tõrgeteta.

Kuna uus süsteem ei võimalda ainekava juures õppematerjale hoida ega üliõpilastega jagada, soovib õppeosakond õppejõududel viia alanud sügissemestri jooksul ÕIS-is olevad õppematerjalid üle Moodle'i keskkonda. Uued õppematerjalid tuleks kohe lisada Moodle'i e-kursuse juurde. Seejuures peab meeles pidama, et ainult materjalide ülekandmisest või Moodle'isse üleslaadimisest ei piisa. Selleks et õppijad materjale näeksid, tuleb õppejõul lisada need ka e-kursuse avalehele.

Küsimuste ja murede korral saab kirjutada aadressile ois.tugi@ut.ee. Uue õppeinfosüsteemiga seotud küsimustes annavad abi ka valdkondades töötavad ÕIS2 kontaktisikud. ●

MEIE IGAPÄEVATÖÖ SIHT ON TÄIUSTADA ÕPPETÖÖ SISU JA KORRALDUST, ET MEIE AKTIIVSED, SIHIKINDLAD JA AVARA PILGUGA ÜLIÕPILASED SIIRDUKSID TÖÖELLU PARIMA VÕIMALIKU PAGASIGA.

MIRELL ON AIDANUD MÄRKIMISVÄÄRSELT KAASA SELLELE, ET TARTU OLEKS ÜLIÕPILASTE JAOKS VEELGI ARENDAVAM KESKKOND.

Sihikindel maailma-parandaja

PERSOON

Mirell Prosa on nimi, mida on kuulnud ilmselt kõik, kes on vähegi kursis Tartu üliõpilaseluga. Aktiivne neiu on juhtinud projekte, mis on märkimisväärselt muutnud Tartu tudengielu. Sel kevadel valiti Mirell aasta tudengiks.

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Räpinast pärit Mirell Prosa kolis Tartusse kuus aastat tagasi, kui asus pärast gümnaasiumi lõpetamist majandust õppima. Siis ta veel ei teadnud, et lõpetab ülikooli hoopis õigusteaduskonnas. Veel vähem oskas ta aimata, et saab kunagi kanda aasta tudengi uhket tiitlit ja aidata muuta Tartut noorte jaoks kõige arendavamaks keskkonnaks.

Niisiis lõpetas Mirell sel kevadel õigusteaduskonnas magistriõpingud. Oma sõnul teadis ta juba kuuendas klassis, et tahab õppida juurat. Selgituseks ütleb ta, et lapsed soovivad ikka saada politseinikuks, kes võitleb õig-

luse eest, ja advokaadi elukutse paelus teda ilmselt mõne nähtud filmi mõjul. See eriala annab ju võimaluse võidelda ebaõigluse vastu, mis oli tema jaoks oluline teema juba lapsepõlves, ja aidata muuta kellegi elu paremaks.

Kui aga kätte jõudis aeg ülikooli astuda, hakkas Mirell kahtlema. Ta kartis, et ehk ei lase lapsepõlve kinnisidee tal selgelt mõelda. Nii asus Mirell õppima hoopis majandust. Õige pea sai ta siiski aru, et see pole tema jaoks, ning otsustas eriala vahetada ja asuda ikkagi õppima õigust.

Mirell on kindel, et aasta majandusteaduskonnas oli tema jaoks väga väärtuslik. Ta pole kordagi seda kahetsenud ega mõelnud sellest kui raisatud ajast. Paljuskki tänu esimesele üli- ➤

» kooliaastale sattus ta mitmesse organisatsiooni, mille tegevuses sai aktiivselt kaasa lüüa.

Esimese ülikooliaasta jooksul õppis ta ka iseennast rohkem tundma ja analüüsima. See aitas jõuda arusaamiseni, et tehtud valik pole õige. Mirell tõdeb, et iga loeng ja kodutöö ei saagi huvitav olla, aga kui terve õppekava ei tundu piisavalt kõitev, siis pole eriala võib-olla päris õige.

SILM SÄRAMA

Kui Mirell sai aru, et majandus pole tema jaoks, suhtus ta ka kooli vabamalt. Ta vaatas Tartus rohkem ringi, uudistas, mida tudengitele pakutakse, ja sukeldus vabatahtlikku tegevusse.

Õigust õppides Mirelli silm säras. «Enamik asju õigusteaduses olid minu jaoks kohe väga põnevad. See teema huvitas mind ja tahtsin kogu aeg kaasa mõelda,» meenutab ta.

Peale õiguse ja õigluse lähevad Mirellile südamesse ka laiemad ühiskondlikud teemad. «Olen seda meelt, et me kõik peaksime panustama ühiskonda, kus elame, mitte ainult tarbima hüvesid, mida keegi teine on loonud,» selgitab ta oma põhimõtteid.

Paljuski tänu sellisele mõtteviisile sai temast Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna Sihtasutuse tegevjuht. Sihtasutuse töö koordineerimisel ja projekti «Ole rohkem» arendamisel on Mirell saanud kätt proovida peaaegu kõiges.

Mirell ei ole endale välja mõelnud üht ja ainsat elueesmärki, aga tal on väiksemad eesmärgid, mille nimel tööta. Tema arvates on tore, kui tudengil on oma suur eesmärk,

aga paljuski on ülikooliaeg hea selleks, et end paremini tundma õppida. Kui tudengipõli ükskord läbi, saab selle teadmise abiga asuda oma elu üles ehitama.

«Ma tahan, et kõik, mis ma teen, oleks päriselt oluline,» ütleb Mirell. Tema jaoks ei ole tähtis, et oleks palju raha ja asju. Oluline on see, et tegemised, millega ta end seob, pakuksid rahuldust ja aitaksid päriselt muutustele kaasa.

Sel kevadel sai Mirell «Ole rohkem» auhinnagalal aasta tudengi tiitli. Loomulikult on tal tunnustuse üle hea meel, aga teisalt tunneb ta, et see on veidi ebaõiglane, sest suurem osa tegevusest on olnud meeskonnatöö.

Mirell on olnud üks projekti «Ole rohkem» algatajaid ja eestvedajaid. Ta arvab, et auhinna saigi ta peamiselt selle eest, mida on teinud koos selle projekti meeskonnaga.

VÕTA AEG MAHA

Kui tuleb käia nii tööl kui ka koolis ja vedada eest mitut organisatsiooni, tekib vahel ikka väsimus. Selle vastu on Mirellil lihtne rohi: peatuda hetkeks ja mõelda põhjustele, miks ta selle kõigega tegeleb.

«Ma ei ole lasknud ennast kõigutada sellest, et mõnikord on raske, vaid püüdnud korras aja maha võtta,» sõnab ta.

Projekti «Ole rohkem» üks eesmärk on teha Tartust noorte jaoks kõige arendavam keskkond. Mirelli arvates teevad linn ning ülikoolid ja muud asutused juba päris palju selleks, et Tartu oleks üliõpilastele hea paik. Selle üks näitaja on organisatsioonide ja asutuste üha tihedam koostöö, tänu mil-

KEVADEL SAI MIRELL «OLE ROHKEM» AUHINNAGALAL AASTA TUDENGIKS.

FOTO: ERAKOOGU

lele toimub näiteks ärifestival Startup Day.

Küll aga võiks Mirelli meelest rohkem olla ülikoolivälise tegevuse toetamist. Üritused, mida korraldavad tudengid või mida tehakse tudengite jaoks, saavad tema sõnul üsna vähe toetust. «Näiteks tudengipäevi võiks toetada tunduvalt rohkem,» arvab ta.

«Tudengeid tuleb hoida,» ütleb Mirell. Igal aastal tuleb ju Tartusse suur hulk üliõpilasi, kes annavad linnale palju juurde. Noored ise tahavad midagi linna heaks teha ja selle arengule kaasa aidata. Paraku jääb see tihtipeale ressursipuuduse taha. Seepärast loodabki Mirell, et üha rohkem mõeldakse selle peale, kuidas ja mida ette võtta koos tudengitega.

Uus õppeaasta toob Tartusse taas palju üliõpilasi, kes kõik

otsivad oma kohta (tudengi)elus. Mirell soovib noortel teha eeltööd ja mõelda põhjalikult, millise koolivälise tegevusega end siduda. Kui organisatsiooni eesmärgid ei kõneta, siis ei ole mõtet end sundida. «Teisalt arvan, et millessegi ei tohiks suhtuda eelarvamusega või jätta lihtsalt niisama midagi proovimata. Sellel ei ole ka mõtet,» ütleb ta.

Ta soovib hoida silmad lahti ja olla avatud meelega. Kui miski ei sobi, saab alati loobuda. Uute asjade proovimine võib alguses hirmutav tunduda, eriti kui sa tuled väikesest kohast ega tunne uues linnas kedagi, aga tuleb olla avatud ja lihtsalt katsetada. «On okei teha end veidi rumalaks, aga tõenäoliselt jõud lõpuks välja suurepärasesse kohtadesse,» julgustab Mirell. UT

SÕBRAD MIRELLIST

«Mirell on nagu teatrilavastaja. Tema juhtimisstiil on väga peen: ei saa arugi, kui juba ta suunab sind kirju saatma ja kõike üle kontrollima. Ta oskab vastutust jagada nii, et see ei haju ja ülesanded saavad täidetud ning meeskonnaliikmed on ise selle üle veel väga uhked. Samas ei pelga ta teistega koos käiseid üles käärida ja kaste tassida. Tema eestvedamisel on nii palju suuri ja uusi asju toimunud. Peale selle on Mirell peo süda, alati muhe ja kõigi jaoks olemas. Ta ei suru end peale, vaid on liim, mis seltskonna kokku seob.»

Reelika Alunurm

«Mirell on üks kõige ägedamaid inimesi, keda olen kunagi kohanud. Ta on sihikindel – kui ta otsustab midagi teha, siis on ta selle nimel kõigeks valmis. Ehkki Mirell on meeletult töökas, mistõttu on väga hea temaga koos tööd teha, oskab ta olla ka väga hea sõber ja võtta vabadest hetkedest viimast. Mirelli seltskonnas on kõik õhtud meelde jäävad ja tänu temale on mul päris palju lugusid, mida kunagi lapselastele rääkida.»

Karoli Noor

PALJUD TÖÖTAJAD HINDAVAD KÕIGE ENAM VABADUST OMA TÖÖD ISE KORRALDADA.

Arengu tagavad motiveeritud töötajad

ALMA MATER

MERILYN MERISALU
merilyn.merisalu@ut.ee

Tänavu Tartu Ülikooli magistriõppe lõpetanud Anni Pähna ja Kristi-Maria Tüvi uurisid üheskoos töötajate heaoluga seotud tegureid ning töötasid välja nende hindamise vahendid.

Pähna ja Tüvi ühisprojekt on põnev erand, sest esimene neist lõpetas ette-

võtluse ning tehnoloogia juhtimise, teine aga psühholoogia eriala. Kokku viis neid psühholoogia

instituudilt majandusteaduskonnale tehtud koostööettepanek ja ühine huvi organisatsiooni-psühholoogia vastu.

«Meie uurimisteemad olid küll erinevad, aga projekt ühine. Tänu ühisele valimile saime osalema palju rohkem ettevõtteid ja vastajaid, kui kumbki meist üksi oleks saanud. See tegi kogutud andmed ja nendel põhinevad järeldused palju usaldusväärsemaks,» rääkis Pähna.

Tema uuris tööhaaratust kujundavaid tegureid Eestis. Teema paremaks piiritlemiseks kohandas ta Hollandis välja töötatud töönoormiste ja -ressursside mudelit, mida eesti keeles varem polnud. Esimene eesmärk oli leida haaratust kujundavad tegurid, teine aga luua hindamisvahend, mida organisatsioonid saaksid edaspidi kasutada oma uuringute tegemiseks.

«Haaratus väljendab olukorda, kus inimesed naudivad oma tööd, teevad seda hingega ja on seetõttu produktiivsemad. Selline meeleseisund hõlmab isegi enam kui lihtsalt rahulolu tööga,» selgitas Pähna.

Tema sõnul esineb haaratud inimestel palju vähem tööga seotud negatiivseid tagajärgi nagu kurnatus ja läbipõlemine ning nad ei kipu töölt lahkuma.

ENNAST SAAB KA ISE MOTIVEERIDA

Mõlemad uurijad analüüsisid ka seda, kuidas töökeskkond võimaldab nõudmisi ja ressursse tasakaalus hoida. «Kui

nõudmised on suuremad, tuleb tööniliselt läbipõlemine, vastupidisel juhul aga hakkab töötajal tööniliselt igav,» selgitas Tüvi.

Tüvi pööras oma töös tähelepanu mängulisele töökäitumisele, mis toetab seda teooriat, ja arendas koostöös töödisaini laboriga Vivic välja spetsiaalse mängulise töödisaini küsimus-

MÄNGULINE TÖÖKÄITUMINE EELDAB, ET INIMENE KASUTAB OMAL ALGATUSL MÄNGULISI LAHENDUSI, MIS MUUDAVAD TÖÖ PÕNEVAMAKS.

tiku. Mänguline töökäitumine eeldab, et inimene kasutab omal algatusel töös mängulisi lahendusi, mis muudavad töötamise meeldivamaks või põnevamaks.

«Seda meetodit kasutavad just sisemiselt motiveeritud töötajad, kellele nende töö meeldib. Kui neil on niimoodi võimalik oma töökeskkonda sobivamaks kohandada, suurenevad nende jaoks ka ressursid,» rääkis ta. Mängulised käitujad jagunevad Tüvi sõnul kahte rühma: loojad ja optimeerijad.

Loojad püüavad rikastada oma tööd uute tähenduste abil. Kui kaubanduskeskuse turvamees mõtleb ostjatel silma peal hoides neile elulugusid välja, aitab see tal märgata üksikasju, mis jääksid muidu kahe silma vahele, ja muudab üksluise töö põnevamaks.

Optimeerijad püüavad ennast mänguliselt proovile panna. Näiteks leiutab tegevjuht suure hulga samasisuliste e-kirjade saatmiseks võistluse – ta võtab iga kirja saatmisel aega ja püüab oma rekordit ületada. Kokku-

võttes saadab ta igavad kirjad ära kiiremini ja suurema heameelega.

«Kui saaksime mängulist töökäitumist kasutatavalt inimestelt koguda teavet nende tavade kohta, saaksid nad teistele õpetada, mis neid selliseid võtteid kasutama ajendab ja kuidas siset motivatsiooni suurendada,» ütles Tüvi.

Motivatsioon on töö tegemisel aga väga tähtis nii töötaja kui ka tööandja seisukohalt. Ettevõtte või ettevõtmine saab olla edukas vaid siis, kui eesmärgi heaks teevad tööd motiveeritud inimesed.

«Kui sa ei ole motiveeritud midagi tegema, annad endast väga vähe. Kui aga kõik teevad ainult miinimumi, ei saa miski edasi liikuda,» täiendas Pähna.

ISESEISVUS ON PALGAST TÄHTSAM

Pähna ja Tüvi ühisuuringu küsimustele vastas ligikaudu pool tuhat inimest eri valdkondadest. Osalejate seas oli näiteks nii energeetika-, finants-, haridus-, tööstus- kui ka põllumajandus-ettevõtete ja -asutuste töötajaid.

Küsimusi muu hulgas tööstaja ja -koormuse, alluvate arvu, töösuhete ja arenguvõimaluste kohta. Ressursside seas hinnatigi kõige tähtsamateks tööalast iseseisvust ja arenguvõimalust.

«Tuli välja, et hügieenitegurid, näiteks palk, kontor ja tasuta kohv, ei ole enam töötaja jaoks

» kõige olulisemad. Töötajaid huvitab enim see, kui palju neil iseseisvust ja arenguvõimalust on, kusjuures areng võib olla ka ametikoha sisene. Paljude jaoks on tähtis, et neil oleks vabadus oma tööülesandeid ise reguleerida,» selgitas Pähna.

Tuleb aga silmas pidada, et pelgalt uuringutulemuste põhjal ei saa teha üldistavaid järeldusi, mille najal võiks hakata korraldama kõigi tööd. Tööandja saab mõne sellise oma töökohas tehtud uuringu võtta aluseks näiteks arenguevestlustel ja seejärel uurida juba edasi, mida konkreetne töötaja oma töötingimustest ja võimalustest arvab.

«Küsimustikku tuleks kasutada teadlikult. Kui töötajad on vastanud, et töökoormus on suur, arvatakse automaatselt, et see on negatiivne. Kui sealjuures on ka töösse haaratus suur, võib see aga hoopis positiivne olla. Paljudele

võib meeldida, et neil on töös raskusi, mis sunnivad neid arenema,» rääkis Pähna.

IDEAALNE KESKKOND OLENEB TÖÖTAJAST

Tüvi sõnul aitavad sellised uuringud juhtida tähelepanu ka asjaolule, et töökeskkondi on mitme-

TÖÖANDJA ÜLESANNE ON LUUA IGAÜHE JAOKS VÕIMALUS OMA TÖÖKESKKONDA ILMA TEISI HÄIRIMATA ENDALE SOBIVAKS KUJUNDADA.

suguseid. Aina rohkem inimesi saab teadlikuks oma õigustest ja võimalustest. Hea teadmine on juba see, et ei pea tööd tegema kohas, kus ei ole hea olla.

«Kindlasti on olemas ideaalne töökeskkond, aga see on iga inimese jaoks erinev. Tähtis on võimalus oma erinevust tööl rakendada ning see, et tööle minnes tead, et saad organisatsioonis kasvada ja areneda,» ütles Tüvi.

Kõik töötajad ei pruugigi vabadust tahta. Paljudele sobivad kindlad reeglid ja konkreetsed tööülesanded. Tööandja ülesanne on oma töötajatega suhelda, mõista, millised nad inimestena on, ja luua igaühe jaoks võimalus oma töökeskkonda ilma teisi häirimata endale sobivaks kujundada.

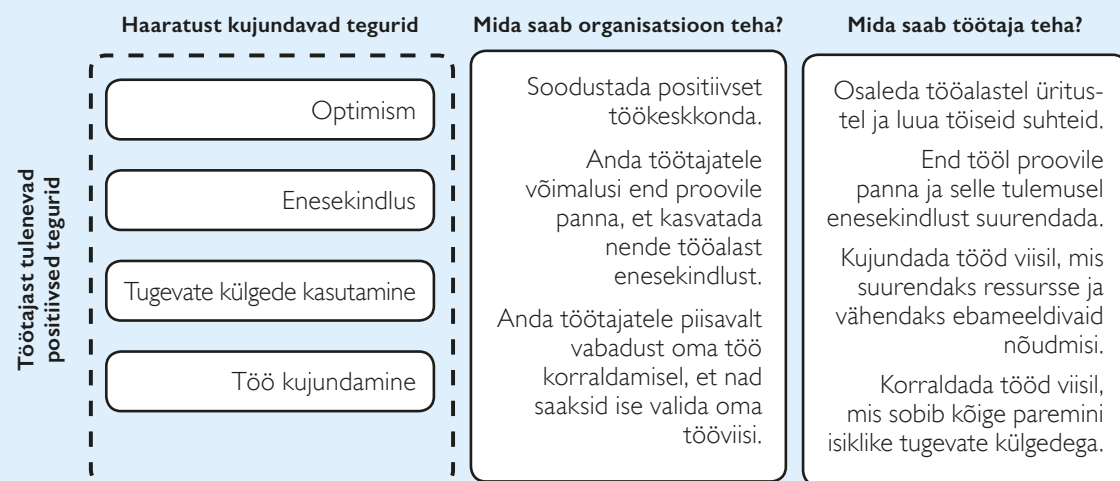
Kuigi magistrیتööd on kaitsitud ja ülikool lõpetatud, pole ühistöö veel läbi. Pähna ja Tüvi koostavad kokkuvõtteid, et anda uuringus osalenud organisatsioonidele tagasisidet, millised on töötajate arvates sealsed tingimused ja võimalused ning kuidas suhestuvad need tulemused Eesti keskmisega. Samuti annavad nad soovitusi, mida tööhaaratuse suurendamiseks edasi teha. UT

FOTOD: 3X MARITTA ANTON

KOHTUMISE KÕIGE MEELDEJÄÄVAM OSA OLID ÕHTUSED JÄMMID KOHALIKUS DŽÄSSIKLUBIS JASM, KUS VÕIS AIMATA MÕNE EELMISE SAJANDI NELJAKÜMNENDATE MAINEKA NEW YORGI DŽÄSSIKLUBI HÕNGU.

Kuidas soodustada töötaja haaratust organisatsiooni ja töötaja vaatepunktist?

Allikas: Anni Pähna magistrیتöö «Töö haaratust kujundavad tegurid Eestis»

Arendav ja üllatav džässinädal Viljandis

AVASTA

MART NÖMM
TÜ Viljandi kultuuriakadeemia
muusikaeriala üliõpilane

Kontrabassimängija Mart Nõmm osales juuli alguses Viljandis Rahvusvahelise Džässikoolide Võrgustiku kohtumisel ja sai sealt hindamatuid kogemusi.

Viljandi oli 1.–7. juulini muusikast tulvil, sest võrgustiku iga-aastasele kohtumisele oli kogune-

nud ligikaudu 80 muusikut 19 riigist. Nädal oli täis töötube, meistriklasse ja vestlusringe. Kuue kohapeal moodustatud

»

» rahvusvahelise tudengiansambli jaoks tähendas see ka nädala jagu proove ja finaalina täispikka kontserti Viljandi pärimusmuusika aidas.

Pühapäev, 1. juuli algas vaikelt. Saabunud osalejad registreerisid ennast kohtumisele ja tervituslauas sõlmiti esimesed tutvused. Tõsisem töö hakkas pihta esmaspäeval, mil korraldajad pidasid kõnesid, tervitasid osalejaid ja selgitasid, mis on tulemas.

PROOVIESINEMISELT ANSAMBLISSE

Olles sellistel rahvusvahelistel üritustel osalemise alal pigem võhik, ei teadnud ma, mida oodata. Selgus, et muusikutele tehakse esmalt väike prooviesinemine. Lavale kutsuti suvaliselt valitud koosseisud, kes pidid kohapeal välja mõtlema loo ja seda oma oskuste näitamiseks ka üheskoos mängima.

Ootasin enda korda pikalt ja närveerin samal ajal tohutul – mul polnud ju kaasas oma isiklikku pilli, mille peale saan alati loota. Kui mind lõpuks välja hüüti, et jäänud mul muud üle, kui manada naeratus näole ja hakata mängima. Ja kõik laabus suurepäraselt!

Õpetajad moodustasid meie prooviesinemiste põhjal kuus rahvusvahelist ansamblit ja panid nende koosseisude nimekirja pärast lõunapausi Viljandi muusikakooli seinale. Muusikakool oli ühtlasi meie kohtumise staap.

Leidsin seinalt oma nime, otsisin üles prooviruumi ja tutvusin kaasmuusikutega. Repertuaari arutades leppisime kokku, et esitame originaalloomingut. Igaühel oli midagi kaa-

sas ja nii hakkasimegi kõik koos kontserdikavaga kohe tööle.

Samal õhtul toimus pärimusmuusika aidas kõigile osalejatele ja linnarahvale Kadri Vooranna, Liisi Koiksoni, Jaak Sooääre ja Paul Danieli kontsert «Kummardus Veljo Tormisele». Selle järel said muusikud kohalikus džässiklubis Jasm jämmida.

Minu jaoks olid just õhtused jämmid selle kohtumise kõige meelde jäävam osa. Ma ei ole mitte kunagi varem näinud Jasmis nii kõrget taset, nii head kvaliteeti ja, mis kõige tähtsam, nii palju häid muusikuid koos. Laval kõlanud muusika oli võrratu!

Olen Jasmil laval ise mänginud oi kui palju kordi. Ma ei suutnud uskuda, et siia väikesesse Viljandisse on järsku tulnud üle ilma kokku parimad noored džässmuusikud. Nautisin seda melu ja muusikat kogu täiega.

MEISTRIKLASSI ÜLLATUSED

Teisipäeva hommikupoolikul korraldati osalejatele kaks loengut ja järgnesid pillirühmade kaupa meistriklasseid. Võtsin seekord oma kontrabassi kaasa, aga ei osanud taas oodata, mis

ala vaieldamatud meistrid.

Pilli me peaaegu ei mänginudki, pigem vestlesime muusikuks olemisest ja elust üldiselt.

Lõpupoole võtsime siiski korra oma instrumendid kätte ja jämmisime koos. Ühe loo ajal sattusin koosseisu, mille peale ma ei ole varem isegi mõelda julgenud: laval oli neli kontrabassi! Igaüks meist mängis erinevat improviseeritud partiidi. Kuigi see oli täielik kakofoonia, kõlas see samal ajal suurepäraselt. Võimas!

Pärast seda oli hea tunne minna ansambliproovi ja hiljem nautida õhtust kontserti. Seekord esinesid meile kohtumisel osalenud õppejõud, mis oli taas vägagi mõnus kuulamine.

VANA KOOLI DŽÄSSIKLUBI TUNNE

Kolmapäeval olid samuti kavas meistriklasseid, loengud ja proovid ning kirsiks tordil muidugi jämm Jasmis. Kujutage ette: väike klubi, kuhu vaevu mahub mõnikümme inimest, oli pungil täis, muusika mängis lakamatult tundide viisi ja samal ajal vahetusid mängijad peaaegu iga loo järel.

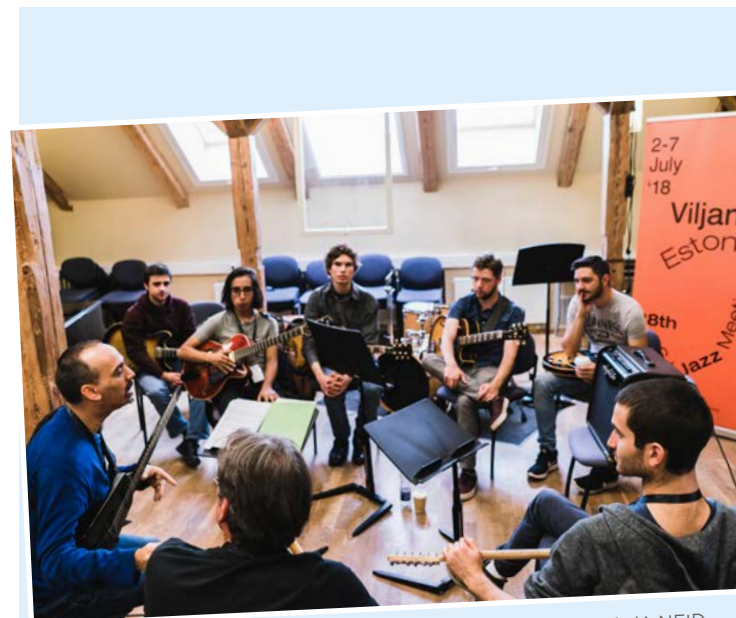

MA EI OLE KUNAGI VAREM NÄINUD JASMIS NII KÕRGET TASET, NII HEAD KVALITEETI JA NII PALJU HÄID MUUSIKUID KOOS.

saama hakkab. Eelmise õhtu klubijämmi ja teiste muusikute oskusi meenutades eeldasin, et jään oma teadmistega nende kõrval täiesti hätta, kuid tuli välja, et muretsesin üleliia.

Meie meistriklasseid korraldasid Ameerika Ühendriikide ja Portugali õpetajad. Mõlemad olid muhedad inimesed ja oma

Mängisid õppejõud ja tudengid, aga ka mõned kultuuriakadeemia vilistlased, kes olid suureks peoks kohale tulnud. Kuulamismaterjali jagus. Julgen arvata, et samasugune tunne võis olla eelmise sajandi nelja-kümnendatel aastatel mõnes mainekas New Yorgi džässiklubis – lihtsalt selle erinevusega,

MEISTRIKLASSID OLID KORRALDATUD PILLIRÜHMADE KAUPA JA NEID ANDSID OMA ERIALA PARIMAD ÕPETAJAD.

MARDILE JÄÄB LÕPUKONTSERDI LAVAKOGEMUS PIKAKS AJAKS MEELDE.

Rahvusvaheline Džässikoolide Võrgustik (International Association of Schools of Jazz, IASJ) on loodud 1989. aastal. See on õpilaste, õppejõudude ja koolide esindajate platvorm üleilmsete sidemete tugevdamiseks ning ideede vahetamiseks. Praegu on võrgustikul liikmeid 40 riigi rohkem kui 80 koolist. Igal aastal korraldab IASJ-i kohtumise üks võrgustiku liikmeskool.

et enam ei tohi siseruumides suitsetada.

Neljapäev oli eelmiste päevadega võrreldes muusikaliselt lühem ja õhtul tegime kokkusaamisel osalejatega väljasõidu Männiku metsatallu. Sealne suitsusaun, karastav tiiki hüppamine ja tubli keretäis eestimaist toitu oli enamiku välismaalaste jaoks uus kogemus.

Reedel ja laupäeval me enam prooviruumides ei harjutanud. Kätte olid jõudnud kontserdi-päevad. Hommikustes loengutes tutvustati meile eesti pärimusmuusikat ja päevad olid täis heliproove pärimusmuusika aidas.

Meie ansambel astus üles reede õhtul. See lavakogemus jääb mulle pikaks ajaks meelde. Pärast esinemist võisime end vabaks lasta ja muret tundmata õhtut nautida.

Paljud muusikud pidid juba samal ööl Viljandist ära sõitma. Seepärast algasid pärast kontserti esimesed hüvastijätud, mille käigus jagati lubadusi kindlasti kunagi veel koos mängida.

Laupäeva hommikul said meie ansambli liikmed rahulikult kauem magada. Päeval kohustusime uute sõpradega, veetsime mõnusasti aega ja suundusime kuulama kokkusaamise viimast kontserti. Lõpukontserditelt saadud elamused olid meeletud.

Kõik kogemused ja tutvused, mille ma sellelt nädalalt kaasa sain, on hindamatud, rääkimata omandatud teadmistest ja näpunäidetest.

Ma ei suuda väljendada tänu selle eest, et mul oli võimalus sellisel üritusel oma kooli esindada. IASJ 2018 jääb mulle meelde veel vägagi pikaks ajaks. UT

Algab juhi arenguprogrammi teine hooaeg

ALMA MATER

Arenguprogrammiga aitab ülikool juhtidel arendada oskusi ja teadmisi, mida neil läheb igapäevatoos ülikoolis kõige rohkem vaja. Samuti aitab see kujundada tööd toetavat suhtevõrgustikku ja pakub alustavale juhile tuge muul viisil.

MERILYN MERISALU
merilyn.merisalu@ut.ee

Personaliarenduse peaspetsialist Raivo Valk ütles, et kuigi programm on kokku pandud eelkõige uue juhi vajadusi silmas pidades, on liituma oodatud ka kogenud juhid ja need, kelle juhitee ülikoolis on alles ees. «Mida kirjum rühm kokku tuleb, seda rohkem on osalejatel üksteise lugude kuulamistest võita ja kogemustest õppida,» kinnitas Valk.

Viimastel aastatel on ülikoolis palju arutatud selle üle, milline on hea juhtimine akadeemilises kontekstis ja kuidas saab ülikool alustavat juhti paremini toetada. 2017. aasta märtsis kiitis senat heaks juhtimise hea tava, mida oli aidanud koostada üle 125 ülikoolipere liikme. Mullu

sügisel algas juhtide süsteemne koolitamine.

«Aruteludest oli selgelt aru saada, et ülikoolis on vajadus põhjalikuma juhikoolituse järele. Tüüpiliselt viib ülikoolis esmasele juhikohale tubli töö teadlase või spetsialistina. Rollivahetus tähendab lisanduvat vastutust mitte ainult enda tegevuse ja tulemuste, vaid ka meeskonna, töökeskkonna, üksuse rahalise seisu ja tuleviku eest. Arenguprogramm aitab vältida juhtimisprobleemidega üksi jäämist,» rääkis Valk.

ÜHENDAV KOOLITUSPROGRAMM

Programmi koostajad küsisid nii kogenud kui ka alustavatel juhtidelt, milliseid teemasid tuleks kindlasti käsitleda ja kuidas teha juhitöösse sisseelamine võimalikult lihtsaks.

Programm seisneb igakuistes õppepäevades, mille kõrvale pakub personaliarenduskeskus lisakoolitusi ja -mooduleid ning näiteks arengupartneri tuge. Igale uuele juhile, kes seda soovis, leiti ülikoolist partneriks kogenud juht, kelle käest saab vajaduse korral nõu küsida.

Ülikooli kommunikatsiooni- talituse juht Kristina Kurm oli üks neist, kes leidis programmi kaudu endale arengupartneri. Enne suve said nad kokku ainult ühe korra, kuid see andis julgust võtta küsimuste korral ühendust. «Arengupartneriga saab leppida kokku mõlemale sobiva

koostöövormi: kui palju ta sulle ette ütleb, kas ta juhib, peegeldab või toetab sind. Ma arvan, et uuele juhile on sellest väga palju kasu, kui on kogenud kolleeg, kellelt küsida kõrvalpilku ja nõu,» kinnitas Kurm.

Mullu programmis osalenud kiitsid veel tänu teistele osale-

jatele tekkinud tugivõrgustikku ja omavahelist kogemuste jagamist.

Ühiskonnateaduste instituudi juhataja Margit Kellari sõnul aitas see ühtlasi lõhkuda eelarvamustel põhinevat seina akadeemiliste ja tugitöötajate vahel, sest osalejaid oli mõlemalt poolt ja eri tasemelt.

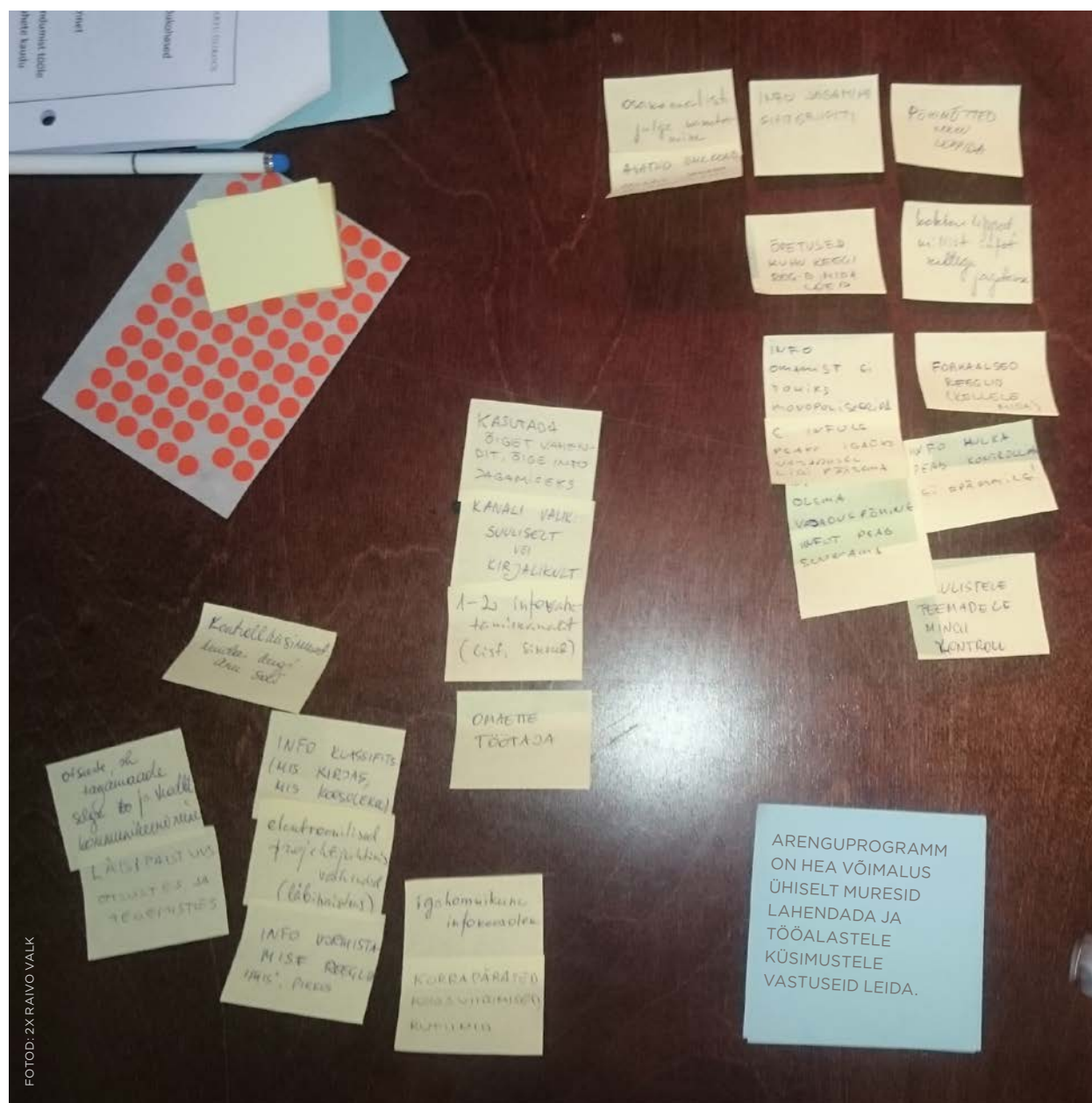
«Tegelikult ei ole mingit meie-teie vastandumist vaja. See programm aitab minu meelest juurutada vastastikust austust ja arusaama, et igaüks teeb oma tööd parimal võimalikul viisil,» ütles Keller.

SARNASED JUHTIMISKÜSIMUSED

Ülikoolis on ametlikke struktuuriüksusi umbes 50 ja juhte hinnanguliselt 300. Uue juhi põhilised küsimused ja mured on üksusest või tasemest olenemata üsna sarnased: kuidas olla juhina veenev, saavutada eesmärgid ja hoida häid suhteid.

Vastutusala suurus ja alluvate hulk on ülikoolis töötavatel juhtidel väga erinev. Kui näiteks Margit Keller juhib tervet instituuti, siis atmosfäärifüüsika vanemteadur Heikki Junninen väikest uurimisrühma.

«Mõlemad peame inimestega suhtlema, neid motiveerima, koos nendega asju tegema ja korraldama,» loetles Junninen. Ta lisas, et arvestada tuleb nagunii sellega, et eri inimeste puhul toimivad erisugused meetodid. Õnneks saab ühiselt leida oma küsimustele vastused kiiremini kui ükski. >>

FOTOD: 2X RAIVO VALK

ARENGUPROGRAMMIS OSALEJAD SAID MEESKONNATÖÖ KOOLITUSEL HARJUTADA KA ÜHESKOOS IDEEDE GENEREERIMIST.

» Kui mujal organisatsioonides on juhtimine enamasti juhi ainus ülesanne, siis ülikoolis on paljud juhikohad seotud tähtajaliste lepingute ja kohustustega. Nii on juhtimine pigem lisakohustus, mida täidetakse muude tööülesannete kõrvalt.

Raivo Valgu sõnul on küsimus ka selles, kuidas tulla vanast käitumismustrist kiiresti välja ning kehtestada ennast uues olukorras veenvalt ja sõbralikult. «Tuleb vältida paljudesse teemadesse uppumist, hoida ennast kiire tempo juures n-ö töökorras,» selgitas Valk.

Akadeemilisel poolel tähendab juhitöö enamasti lisäülesannet ning endiselt hästi tuleb hakama saada ka teaduse tegemise ja õpetamisega. Ülikooli eripära on ju seegi, et tihti tuleb hakata juhtima autoriteetseid vanemaid kolleege. Näiteks professorite

tegevuse koordineerimine ja juhtimine on üks tavalisi uue juhi ees seisvaid ülesandeid.

KASULIK ENESEANALÜÜS

Õnneks on viimastel aastatel hakatud ülikoolis juhtimist eraldi tööna järjest rohkem väärtustama. Ametikohast olenemata on iseenesestmõistetav, et töötaja õpib kogu aeg midagi juurde. Ka juhid peavad selleks aega leidma.

NAGU MÖÖDUNUD AASTAL, NII ON KA TÄNAVU PLAANIS VIIA UUED JUHID KOKKU ÜLIKOOLI TIPPJUHTIDEGA.

Uue juhi programmi koolituspäevad on pikad, kuid toimuvad ainult korra kuus, oktoobrist juunini. Eelmisel aastal osales programmis raamatukogu erialainfotalituse juhataja Lilian Neerut ja tema sõnul teeb

selline ajakava töö planeerimise lihtsaks.

«Kohe programmi alguses pandi ajakava laias laastus kevadeni paika ja nii sai kindlaid plaane teha. Täispikk koolituspäev tähendas, et sel ajal ei pea muude tööasjadega tegelema ega kuhugi poole pealt ära jooksuma,» kiitis Neerut.

Päris programmi alguses täidetud isiksuseküsimustik ja sellele saadud professionaalne

tagasiside on siiani tema jaoks üks kasulikuid kogemusi. Põhjalik küsimustik andis adekvaatset teavet selle kohta, milline juht inimene on, mis on tema tugevad ja nõrgad küljed, millele pöörata tähelepanu ning

kus end säästa või kust tagasi tõmmata.

Teisedki osalenud nõustusi, et isiksuseküsimustik aitas ennast juhina paremini tundma õppida. Heikki Junninen tõdes, et see aitas eneseanalüüsile palju kaasa.

«Minule jäi sellest kõlama, et kuigi isiksust saab muuta, on see väga keeruline. Pigem tuleks leida meetodid ja moodused, kuidas oma isiksust tööülesannete täitmisel ja teistega suheldes kõige paremini ära kasutada,» meenutas Junninen.

Personaliarenduskeskus kutsus õppepäevadele esinema juhtimisõppejõude, -koolitajaid ja -praktikuid nii ülikoolist kui ka väljastpoolt seda. Võimaluse korral käidi külalisesinejatel hoopis ise külas, et saada paremini aru, kuidas mujal asju aetakse.

«Valisime esinejad selle järgi, kes on juhina silma paistnud ja juhivad mõnd huvitavat organisatsiooni, millelt meil oleks midagi õppida. Näiteks käisime külas Rahvusrhiivis, Riigikohtus ja Tartu loodusmajas,» loetles Raivo Valk.

Valgu sõnul andis osalejatelt saadud tagasiside julgust, et programmi ülesehituses pole suuri muutusi teha vaja. Valitud teemad ja ülesanded olid kasulikud.

Osalejatele anti võimalus mängida n-ö laboritingimustes keerukad olukorrad läbi ning neile jagati soovitusi, kust leida kasuliku teavet ise juurde.

UUEL AASTAL UUE HOOGA

«Värskendame tänavu pisut põhiprogrammi sisu, pakume uusi lisamoduleid ja kutsume ka uusi esinejaid. Näiteks esimesel õppepäeval tuleb meile kogemusi jagama sel kevadel Eesti parimaks juhiks valitud Kai Realo Circle K Eestist,» avaldas Valk.

Nagu möödunud aastal, nii on ka tänavu plaanis viia uued

juhid kokku ülikooli tippjuhtidega. Mullu käisid õppepäevadel rääkimas näiteks rektor ja kantsler. Valk ütles, et loodetavasti aitab see levitada

organisatsioonilist mõistmist, et hoolimata

eri üksustes töötamisest on kõik ülikooli inimesed siiski ühes paadis.

Tänavu sügisest alates on korraldajatel plaanis anda rohkem ka lihtsaid enesepeegeldusülesandeid, mis oli ka esimesel aastal osalenute soovitus.

TÜ uue juhi arenguprogrammi rahastatakse keskselt koolituseelarvest, osalejatele ega nende üksustele selles osalemisega seoses kulusid ei kaasne. Eelmise õppeaasta üheksal õppepäeval osales 36 üksuse või töörühma juhti. Hulga iseseisvat tööd ja eneseanalüüsivõimalusi pakkunud koolitussarja lõpetas täies mahus 11 juhti. UT

Ülikool pakub oma töötajatele palju kasulikke ja põnevaid arenguvõimalusi. Leia end huvitavad koolitused üles siseveebi koolituskalendrist

<https://siseveeb.ut.ee/koolitus>.

NÕUANDED UUELE JUHILE

- » Kasuta ülikooli koolitusvõimalusi ja innusta ka oma töötajaid seda tegema.
- » Ära üleliia pabista. Kõik juhid on olnud kunagi algajad.
- » Ära karda oma eksimusi tunnistada, pigem õpi neist – see aitab juhina areneda.
- » Ära püüa teha kõike üksi. Usalda kolleege ja õpi ülesandeid delegerima.
- » Sea eesmärgid koos meeskonnaga ja jälgi, et need saavutataks.
- » Väikseid ülesandeid tekib väga palju. Pea juhina selles piasjade rägastikus silmas üldist eesmärki.
- » Kui kutsud kokku koosoleku, ole konkreetne ja otsusta koos meeskonnaga midagi ära.
- » Leia aega puhata. Läbipõlenud juhust pole kellelegi kasu.

Allikad: Heikki Junninen, Kristina Kurm, Lilian Neerut ja Margit Keller

SANDRA SAAR

sandra.saar@ut.ee

Toonane rektori kohusetäitja Tõnu Lehtsaar ütles, et juhendiga aidatakse kaasa ülikooli nimel tehtavate otsuste ja tehingute õiguspärasusele ning toetatakse töötajaid teadlike ja ausate valikute tegemisel.

«Loomulikult lähtume eeldusest ja teame ka oma kogemusest, et töötajad käituvad ülikooli suhtes üldiselt lojaalselt ning peavad tööülesannete täitmisel silmas ülikooli huvisid,» lausub Lehtsaar.

Õigusnõunik Aliis Liin selgitas, et Tartu Ülikool on avalik-õiguslik juriidiline isik, mis täidab avalikke ülesandeid ning lähtub oma igapäevategevuses avaliku sektori asutustele ja institutsioonidele kehtestatud reeglitest.

KORRUPTSIOON

Üks õigusakt, mida tuleb avalikus sektoris järgida, on korruptsioonivastane seadus. Selle nõudeid peavad täitma kõik ülikooli töötajad, kes tegutsevad ametiisikuna. Seaduses on kirjas, et institutsioonil endal on kohustus tagada oma töötajate teadlikkus selles valdkonnas. «Selle eesmärgi täitmiseks koostasimegi juhendi,» lausub Liin.

Juhendis on kirjas seaduse kõige olulisemad sätted, mis puudutavad Tartu Ülikooli ja selle töötajaid. Et need on illustreeri-

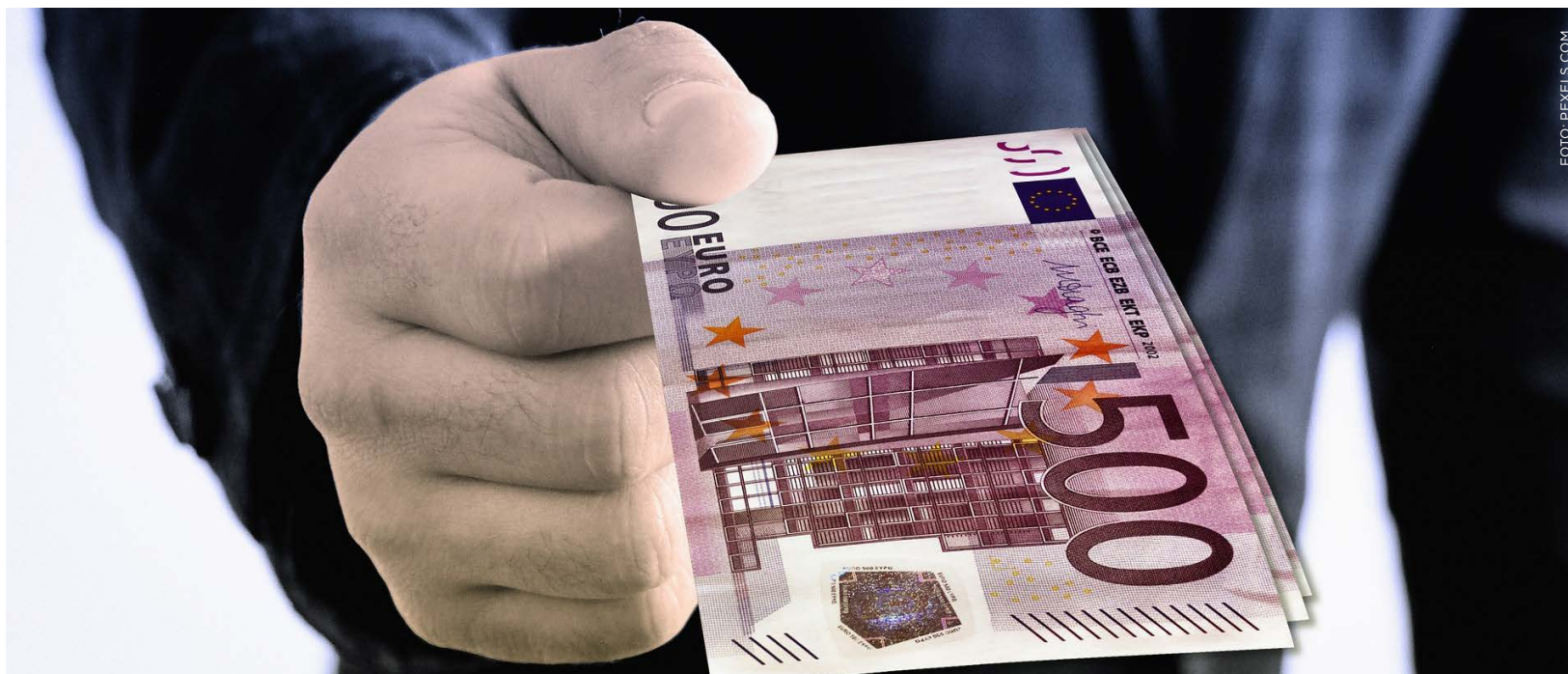

FOTO: PEXELS.COM

Ülikool aitab ära tunda ja vältida võimalikke huvide konflikte

ALMA MATER

Kevadsemestri lõpus sõnastas Tartu Ülikool juhendi huvide konfliktide ja korruptsioonijuhtumite ennetamiseks, tuvastamiseks ja kõrvaldamiseks ülikoolis.

tud näidetega, on juhend justkui õppematerjal.

Aliis Liin rääkis, et kui ülikooli töötajal on kahtlus, et tal endal võib tekkida huvide konflikt, siis esimesena tuleks sellest teavitada oma töö vahetut korraldajat. Kui ülikooli töötajal on teavet selle kohta või kahtlus, et mõni teine sama struktuuriüksuse töötaja on sattunud huvide konflikti või pan-

nud toime korruptiivse teo, peab ta sellest teavitama oma struktuuriüksuse juhti. Liin ütles, et ta saab iga nädal huvide konflikti kohta küsimusi, seega on töötajad teemast üha teadlikumad.

Ülikooli majandustegevuses, näiteks riigihangete korraldamisel, võib tulla huvide konflikti või korruptsiooniohtlike olukordi ette üsna sageli. Õigusnõuniku

sõnul peab selle ohuga arvestama ka ülikooli muus tegevuses, näiteks otsustuskogudes teatud töötajaid või üliõpilasi puudutavaid otsuseid langetades.

«Eksimused ja piiripealne või ebaseaduslik käitumine tulenevad minu hinnangul pigem teadmatusest,» tõdes Liin.

Vältida tuleb selliste otsuste langetamist ja tehingute tegemist, mille suhtes on töötajal endal või temaga seotud isikul erahuvid. Näiteks kui õppeainet läbib üliõpilane, kes on õppejõuga seotud isik, on õppejõul õigus ennast selle üliõpilase eksami või arvestuse hindamisest taandada. Sel juhul moodustab õppepro-

dekaan selle üliõpilase eksami või arvestuse hindamiseks kolmeliikmelise komisjoni. Samamoodi on ülikooli õppekorralduseeskirja alusel õppeprodekaanil kohustus moodustada üliõpilase põhjendatud taotluse alusel samas õppeaines neljandaks eksamikorraks kolmeliikmeline eksamikomisjon.

KEELATUD KINGITUSED

Ülikooli töötaja ei tohiks võtta vastu kingitusi ega soodustusi, kui see võib seada kahtluse alla selle, et ta täidab tööülesandeid sõltumatult oma erahuvidest. Töötajal on õigus võtta kingitusi ja soodustusi vastu üksnes

juhul, kui ta on veendunud, et sellega ei eeldata temalt tema tööülesannetega seotud vastutust ning kingituse tegemist või soodustuse andmist saab käsitada tavalise viisakusavalduksena. Kahtluse korral kaasab ta asjaolude hindamisse oma töö vahetu korraldaja.

Kui värske doktor teeb kaitsmise järel kingituse oma juhendajale, siis eeldatavasti ei tee ta seda eesmärgiga saada tööga seotud vastutust. Kui üliõpilane või rühm üliõpilasi teeb õppejõule hinnalise kingituse vahetult enne eksamit, peaks õppejõud väga põhjalikult kaaluma, mis põhjusel kingitus tehti, ning ka seda, mis mulje võib sellest jääda kõrvalseistele. Sellist kingitust ei peaks õppejõud vastu võtma ka juhul, kui ta on ise veendunud, et selle saamine ei mõjuta tema erapooletust eksamitööde hindamisel.

Kolmas suurem nõue on see, et ülikooli töötaja ei tohi kasutada ülikooli ressursse isiklikul otstarbel ega võimupositsiooni isiklikel eesmärkidel. «Juhendis annamegi näpunäited selle kohta, mida teha võimalikku huvide konflikti sisaldavas olukorras,» rääkis õigusnõunik Aliis Liin.

Juhendi koostamise alus on eelmisel sügisel ülikooli siseauditi büroo antud soovitus töötada välja ülikooli huvide konflikti ennetamise kord. Muu hulgas soovitati koostada juhendmaterjal koos näidete ja selgitustega. **U**

FOTO: PEXELS.COM

Edasi õppima ei ajenda pelgalt raha

VÄRSKE PILK

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Sel sügisel alustab magistriõpinguid rohkem tudengeid kui mullu. Uurisime värsketelt õppuritelt, mis motiveerib neid õpinguid jätkama.

Igal sügisel annavad uued tudengid ülikoolilinnale uue hingamise. Ja igal sügisel jätkab õpinguid ka arvukalt üli-

õpilasi, kes on juba ülikoolieluga tuttavad.

Kevadel bakalaureuseastme üliõpilastele lõpudiplomeid kätte

andes ütlesid valdkondade ja instituutide juhid korduvalt, et bakalaureusekraad on kõrgharidusteel kõigest esimene samm, ja kutsusid noori üles oma õpinguid magistriastmel jätkama – nii saavad tudengitest tippspetsialistid, kes on hinnatud nii Eestis kui ka mujal.

Sel õppeaastal astus magistriõppesse 1506 üliõpilast, kellest 361 on välisüliõpilased. Kokku kandideeris magistriõppesse 2937 inimest 3561 avaldusega.

Eelmisel õppeaastal võeti magistriastmesse vastu 1349 tudengit. Seega on neid tänavu 157 võrra rohkem.

Aasta tagasi ilmus Haridus- ja Teadusministeeriumi aastaanalüüs, kust selgus, et õppimine tasub end ära, sest mida kõrgem on haridustase, seda suurem sissetulek.

KÕRGEM HARIDUS, KÕRGEM PALK

Statistika näitab, et kraadi omandanud inimesed teenivad rohkem kui need, kes on õpingud pooleli jätanud. Ainult magistriastmes on asi vastupidine, sest õpingud pooleli jätanud teenivad keskmiselt umbes 150 eurot rohkem kui need, kes on koolitee lõpuni käinud.

Toonane Haridus- ja Teadusministeeriumi analüüsiosakonna juhataja Aune Valk arvas peamise põhjuse peituvat selles, et magistriõpingute katkestajad juba töötavad kõrgepalgalisel kohal ning on karjääriredeli kõrgemal pulgal. Seetõttu ei ole neil põhjust, vajadust ega huvi diplomit saada.

«Nooremad, kes saavad magistrikraadi kätte, lähevad pärast lõpetamist võib-olla esimesele erialasele tööle ja seetõttu on ka palk väiksem, sest ronimisruumi veel on,» selgitas Valk toona.

Küsisime uutelt magistriastme tudengitelt, miks nad otsustasid edasi õppima minna ja kas neid motiveerib ka loodetud suurem sissetulek.

Grete Palgi lõpetas kevadel ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala bakalaureuseõpingud ning töötab Tartu

Postimehes reporterina. Sel sügisel jätkab ta õpinguid samal erialal magistriastmes.

Enne kui Grete ajakirjandust õppima asus, oli ta aastakese tudeerinud majandust, mis talle aga enda sõnul eriti ei istunud. Seevastu ajakirjandus on südamelähedane ning ajakirjanduse ja kommunikatsiooni magistrikava tundus kõige põnevam ja asjalikum.

Grete uuris ka teiste erialade õppekavasid nii Tartu Ülikoolis kui ka Tallinna Ülikoolis, aga jätkab magistriõppes siiski sedasama eriala, millega ta bakalaureuseastmes alustas.

TEISI KOHUSTUSI PEALE TÖÖ POLE

Grete sõnul aitas õpingute jätkamise kasuks otsustada muu hulgas see, et praegu pole tal peale töö teisi suuri kohustusi. «Kes teab, kas viie aasta pärast on enam viitsimist täiskohaga töötada ja samal ajal õppida,» arutleb ta.

Juba viimasel bakalaureuseaastal töötas ta täiskohaga ja leidis, et kiire tempo teda ei murra.

«Praegu olen veel selles rattas sees ja ilmselt lähevad järgmised kaks aastat ka kiiresti mööda. Pealegi ei saa haridust keegi ära võtta,» leiab ta.

Ta loodab, et areneb ka oma töös kiiremini, kui saab koolist teoreetilist ja praktilist tuge juurde. «Ilmselt mul järgmisel kahel aastal väga palju isiklikku >>

» aega ei ole, aga usun, et need aastad tulevad paganama põnevad,» sõnab Greete.

Ökoloogiat õppima asuv Andra Lääts on enda sõnul kogu aeg teadnud, et pärast bakalaureuseõpinguid tuleb kohe ära teha ka magistrakraad.

«Eks vanemad sugulased ka ikka ütlesid, et kui paus sisse tuleb, siis lõpuks enam ei viitsigi edasi õppida,» räägib ta.

KOOLIGA LÕPLIKULT ÜHELE POOLE

Andra seda ise eriti ei usu, küll aga on ta nõus, et järjest kõik ära teha on lihtsam, kui hiljem pere kõrvalt uuesti õppima asuda.

«Ma tahan, et koolile saaks lõplikult joone alla tõmmata ja siis edasi minna,» lausub ta. Aga et keegi ju ei tea, mida tulevik toob, on ta valmis ka võimaluseks, et omandab kunagi hoopis mõne muu eriala.

Õppida Andrale meeldib ja ülikoolis on tema sõnul tore käia. Ta on veendunud, et kui võimalik, tuleb end harida nii palju, kui vähegi saab, ja Eestis on selleks loodud üpris head tingimused.

Teisi ülikoole peale Tartu Ülikooli Andra ei kaalunudki. Oma valikus oli ta nii kindel sellepärast, et ökoloogia eriala meeldib talle väga ja ta soovib saada oma valdkonnas edukaks.

Vahepeal mõtles ta ka välismaale mineku peale, aga seda eelkõige sellepärast, et saada mujal elamise kogemus. Tõsise mõtena ta seda ideed aga ei kaalunud, sest Tartu ja Tartu Ülikool on talle armsaks saanud.

Kui Andra räägib oma sõpradega edasiõppimisest, siis

peamiselt tehakse seda ikkagi puhtalt sellepärast, et omandada rohkem teadmisi.

«Kui vaatan oma sõpru ja tuttavaid, siis ei näe ma, et edasiõppimise peamine põhjus seisneb rahas. Loomulikult on raha tore, aga mulle tundub, et praeguste noorte jaoks on palju olulisem see, et töö oleks piisavalt huvitav ja hing oleks seda tehes rahul. Raha on teisejärguline,» arvab Andra.

Ta lisab, et isiklikult oleks ta valmis võtma vastu pigem natuke väiksema palgaga töö, aga peaasi, et töö pakuks talle piisavalt pinget ning arenguvõimalusi. Siiski loodab ta, et sellist valikut tal teha ei tule.

EDASIÕPPIMISE PEAMINE PÕHJUS EI SEISNE RAHAS. PRAEGUSTE NOORTE JAKS ON OLULINE, ET TÖÖ OLEKS HUVITAV JA ARENDAV.

Mari-Liis Koemets lõpetas aasta tagasi ajakirjanduse ja kommunikatsiooni bakalaureuseõpingud. Pärast seda aga tundis ta, et tahab mõneks ajaks õppimisest kõrvale astuda ja erialase töö otsida, mille ta ka leidis.

«See tundus minu jaoks ka suurema proovikivina kui edasiõppimine, sest bakalaureuseõpingute ajal olin endale tõestanud, et suudan õppimisele pühenduda,» sõnab ta.

Töö nõuab aga veel suuremat pühendumist ja toob ühtlasi kaasa suurema vastutuse. Mari-Liis leidis töö Eesti Maaülikoolis ja ta on rahul, kui saab endast kõik anda.

Püsitöö kõrval naudib ta ka projektitööd, mis vajavad nokitsemist ja võimaldavad tal avastada täiesti uusi valdkondi.

Ometi ei lähe Mari-Liis edasi õppima kommunikatsiooni, vaid valis magistriõppekavaks hoopis kultuurikorralduse.

«Tean, et kommunikatsioon on minu kutsumus, kuid mulle tundub, et erialast arengut, näiteks projektide kirjutamise oskust ja õigusteadmisi, pakub kultuurikorraldus praegu rohkem. Ka see on osa kommunikatsioonist,» selgitab ta oma valiku tagamaid.

MAGISTER POLE VAJALIK

Oliver-Matis Lill läheb magistrisse puhtalt sellepärast, et tal on soov palju juurde õppida. Täpsemalt huvitab teda teadus ja

teooria arvutiteaduste alal.

«Ma ei ütleks, et magister millekski 100% vajalik on, sest alati on sihtmärgini mitu erinevat teed, aga paljudel juhtudel on see lihtsalt optimaalne valik,» lausub ta.

Lihtsamal matemaatika- ja teooriavabal programmeerimistöö see ilmselt tema sõnul väga vajalik ei ole, aga samas usub ta ka, et enamik magistrante selliseid ameteid ei sihi ja huvitavamatel töotsadel on kraadist kindlasti palju kasu.

Et aidata abiturientidel teha selgemaid erialavalikuid, on Tartu ülikool alates 2009. aastast pakunud neile võimalust tutvuda huvipakkuva erialaga tudengivarjuna.

Eelmisest semestrist alates oodatakse tudengivarje ka magistriõppe üliõpilastele.

Turunduse peaspetsialisti Karin Kustavuse sõnul on tudengivarjude toomine magistriõppesse oluline samm, mis aitab kaasa Tartu Ülikooli vilistlaste edukale tulevikule.

«Magistrikraad annab tööturul teiste ees väga suure eelise. Seetõttu tahame nii enda kui ka teiste ülikoolide bakalaureuseüliõpilastele pakkuda võimalust oma kitsam erialavalik hoolega läbi mõelda,» rääkis Kustavus.

Tudengivarju projekt sobib selleks väga hästi, sest annab noortele parema arusaama valitava eriala iseloomust ja magistriõppe eripäradest.

TUDENGIVARI KUI TÖÖVARI

Tudengivari on nagu töövari, erinevus seisneb ainult selles, et varjuna ei saadeta mitte töötajat, vaid üliõpilast.

Koos valitakse välja sobiv päev, mille jooksul saab tutvuda sisseastuja ettekujutuse, kuidas näeb välja õppetöö valitud erialal ja tudengielu Tartu Ülikoolis.

Varjuks võib tulla mitme eriala üliõpilaste juurde ja teha seda kasvõi mitu korda, et olla oma valikus kindel.

Seega kõik praegused bakalaureusetudengid, kes alles mõtleavad magistrisse astumise peale, siis tudengivarjuks olemine on hea võimalus saada lähemalt tuttavaks erialaga, mida soovitakse õppima minna.

UT toimetuse soovib kõigile uutele ja vanadele üliõpilastele jõudu ja jaksu uueks semestriks, et õpingud kulgeksid lodusalt võiduka lõpuni! UT

TUDENG KÜSIB

Kellelt saan ma ülikoolis nõu ja teavet?

Nõustajad õppeosakonnast

oma õpingute alustamine ja juhtimine nõuab üliõpilaselt iseisvust, vastutust ja algatusvõimet. Et olla teadlik ülikooliõpingutega kaasnevatest võimalustest ja kohustustest, tasub olla aktiivne ja asuda oma küsimustele kohe vastuseid otsima. Selles on esmakursuslastele abiks **tuutorid**. Need on erikoolituse läbinud vabatahtlikud üliõpilastest nõustajad, kes oskavad jagada praktilist infot õppimise ja ülikoolieluga seotud küsimuste kohta.

Õppetööd korraldavas akadeemilises üksuses annavad õppekava läbimise võimaluste, sh moodulite, ainete, kõrvaleriala valiku jms kohta nõu **programmijuhid**.

Kõikidel õppekorraldusega seotud teemadel, sh küsimustes õppeainetele registreerumise, eeldusainete valiku, akadeemilise puhkuse ja õppetootuste kohta, saab tuge **õppekorraldus-spetsialistidelt** ja **õppekoordinaatoritelt**.

Konkreetselt õppeainega seotud küsimused võib julgelt esitada **aine õppejõule**.

Õppimist toetavad ka õppeosakonna nõustamiskeskuse **üliõpilasnõustajad**.

- » Õppekorraldusnõustaja vastab küsimustele õppetöö korralduse ja õppetööd puudutavate õigusaktide kohta.
- » Karjäärinõustajad toetavad üliõpilast, kui ta teeb otsuseid oma töö- ja haridustee kujundamise ning edasiste valikutega.
- » Üliõpilaspühholoogid aitavad tulla toime nii õppimisega seotud kui ka isiklikus elus ette tulevate keeruliste küsimustega.
- » Erivajadustega üliõpilasi toetab oma nõustaja.
- » Rahvusvahelise õpirände keskuse üliõpilasvahetuse koordinaatorid jagavad infot ning annavad nõu välismaal õppimise ja välispraktika kohta.

Õppimisega seotud infot leiad veel Tartu Ülikooli **tudengiteatmikust** aadressil tudengiteatmik.ut.ee.

Kogu õppeaasta jooksul saavad üliõpilased kord nädalas e-posti teel **infokirja**. Sealt saab teavet õppetöö, stipendiumide ja toetuste, välisõppevõimaluste ning praktika- ja tööpakkumiste kohta.

Sina õpid, meie toetame! ●

Mida märgata Nõukogude Eesti naisarenguromaanides?

TEADUS

Johanna Ross kaitses hiljuti doktoritööd, milles uuris Nõukogude Eesti naisautorite teoseid ja naistegelaste kujutamist nendes.

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

See teema on köitnud Johanna Rossi juba kaua. Umbes kümme aastat tagasi hakkas ta kirjutama magistratööd Aimée Beekmani romaani «Valikuvõimalus», täpsemalt selle vastuvõtu teemal. On öeldud, et see teos mõjutas tervet põlvkonda naisi, sest esitas väljakutse senisele abielumudelile.

1970.–1980. aastad olid Nõukogude Eesti kirjanduse jaoks teistsugused kui varasem aeg. Ilmus hulk kaasajateemalisi romaane, mis keskendusid

suuresti tegelaste abielulistele ja abieluvälistele suhetele. Kuigi neid raamatuid loeti ja nendest räägiti, peeti neid kirjanduslikult väheväärtuslikeks.

ERI MOODI MÕISTETUD

Tagantjärele on neid teoseid ja levinud suunda mõtestatud eri moodi. On leitud, et tegu oli ajaviitekirjandusega, mida nõukogude kriitikud sellisena kas ära ei tundnud või ei tunnistanud. Teisalt on nendes romaanides nähtud feministliku teadvuse ilmnemise märke.

Oma doktoritöös andis Ross ülevaate Nõukogude Eesti naisautorite romaanidest, mida on võimalik lugeda kui nais-

arenguromane. Need räägivad sellest, kuidas noorepoolne naistegelane otsib ühiskonnas oma kohta, püüab jõuda enda tahtmistesse selgusele ja lepitada neid ühiskondlike ootustega.

Ilukirjandustekstid, mida Ross analüüsis, kujutavad naise isiklikku ja ühiskondlikku arengut, kuid on loodud kindlates tingimustes. Esiteks on riigikord totalitaarne ja teiseks lahknevad sellest ideaalist nii reaalsed poliitilised kui ka ühiskondlikus praktikas domineerivad naiserollid.

TÖÖS VAADATI NII AJAVIITEROMAANE KUI KA SÕJAKIRJANDUST. SULAAJAL SAI VÕIMALIKUKS KIRJUTADA SÕJAST TEISITI KUI VAREM. SEE ANDIS OMAKORDA UUT UURIMISMATERJALI.

Kolmandaks toimib kirjandus vaikimisi vastupanupaigana, kus on justkui hea toon töötada vastu ametlikele dogmadele.

Johanna Ross tahtiski selgitada välja, milliseid olukordi mängitakse kirjandustegelaste peal läbi ja kuidas suhtub nendes publik. Selleks visandas ta kaks lugemisviisi.

Esimene on rahvuslik-vastupanuline lugemisviis. Selline lugemine eeldab, et kirjandus tõstab Nõukogude korra ja kirjandusideoloogia vastu mässu, üritades seda õõnestada

vaikselts. Teadlik lugeja oleks pidanud selle ka ära tabama.

Teine on feministlik lugemisviis, mis kasutab samuti sageli vastupanulist, õõnestuslikku retoorikat. Seda võib teha näiteks nii, et kritiseeritakse traditsioonilisi soorolle ja neile vastavaid kirjanduslikke süžeesid.

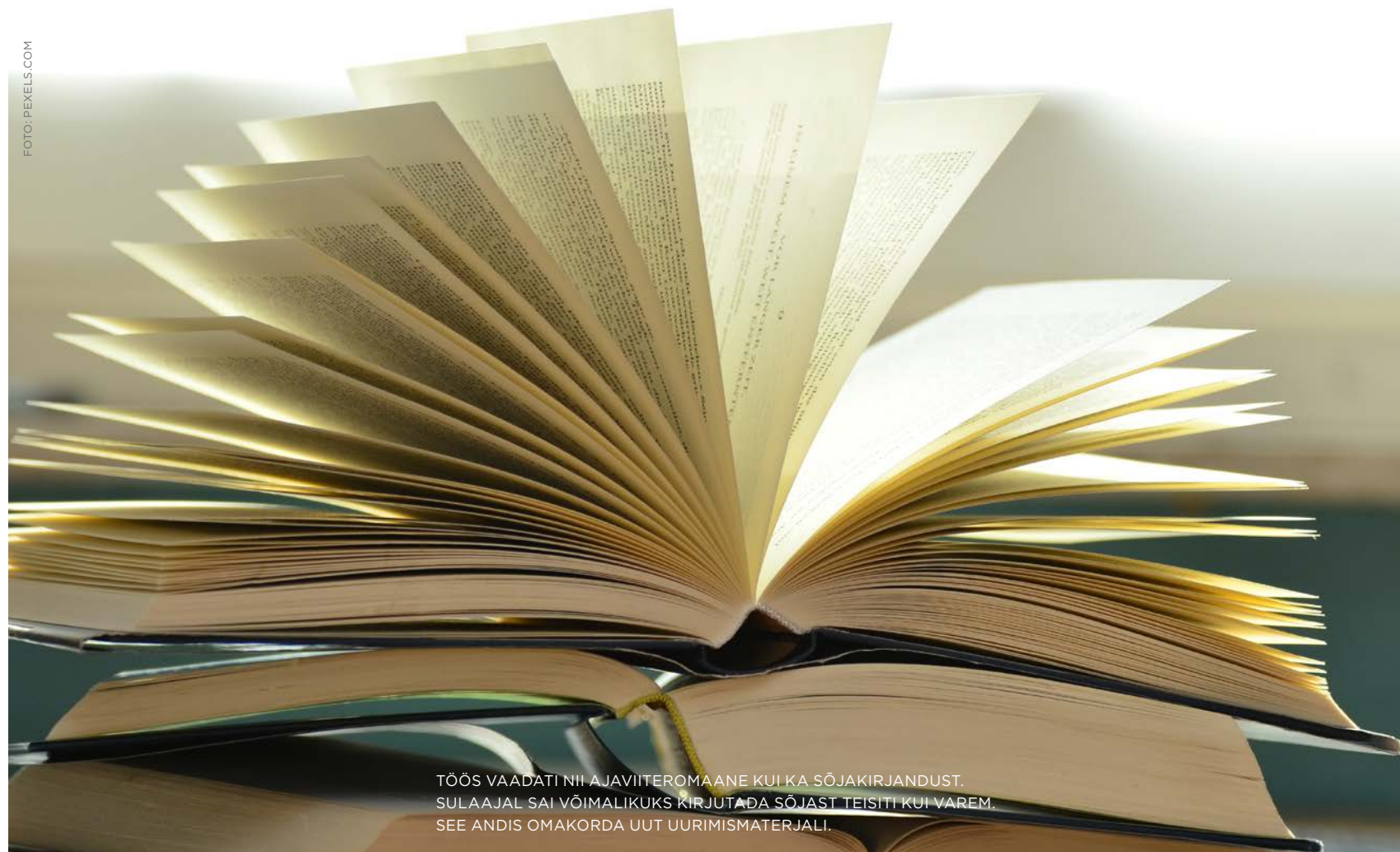
Tekstide analüüsi kaasas Ross ka kaasaegsed arvustused. Seejuures pidi ta arvesse võtma asjaolu, et nõukogude ajakirjanduses ilmunud arvustused ei pruukinud kajastada mitte vahetut lugemismuljet, vaid

retsensioone mõjutasid ajastu päevapoliitilised jõujooned.

Ross vaatas muu hulgas sõjajärgseid romaane, mis olid välja antud peamiselt 1960. aastatel. Tema sõnul sai nn sulajal nii Eestis kui ka mujal Nõukogude Liidus võimalikuks kirjutada sõjast pisut teisel viisil kui varem.

Nii said autorid pöörata rohkem tähelepanu sõja tähendusele üksikisiku jaoks. «Mu töö alusel võis järeldada, et eesti naiskirjanike variatsioon sellest teemast oli kujutada sõjaaegset argielu tagalas või okupeeritud alal, kus >>

FOTO: PEXELS.COM

» tegutsesid peamiselt naised,» lausus Ross.

Suuresti kujutasid kirjanikud omaenda või mõne lähedase tegelikke kogemusi. Loodud naistegelased olid siiski nõukoguliku ideoloogiaga sobivalt tugevad ega peljanud füüsilist tööd. Ideoloogiliselt on nad samuti puhtad ja õiged või vähemalt jõuavad selleni. Samas on need tegelased loodud väga naiselikeks. Kirjanik pöörab tähelepanu nende välimusele ja nad on hoolitseva loomuga.

Ühtlasi on neil romantilised huvid, kuid – jällegi kooskõlas levinud naisarenguromaanide mudeliga – õnneliku lõpuga armulood on vähemuses. Naistegelane peab üldiselt hakkama saama ning tahabki saada hakka üksi ja ise.

MUUDATUSED TRÜKKIDE VAHEL

Üks teos, mida Ross lähemalt vaatles, oli Luise Vaheri «Ema-jõe jutustus». Selle romaani puhul pälvis tema tähelepanu ennekoike teose 1960. ja 1974. aasta trüki võrdlus. Vahepeal oli autor teinud tekstis muudatusi, mis puudutavad peamiselt naispeategelast Annelit ja tema elu.

Varasem Anneli käib ühelt poolt läbi nõukogude romaani kangelasele ette nähtud tee, distantseerudes oma vanast elust ja tagurlikust perekonnast ning suundudes uue, kommunistliku ühiskonnakorra poole.

«Tema välimuse ja mõtete-tunnete kirjeldused vastavad aga sageli romantilisele kangelannale justkui mõnest «kodanlikust» ajaviiteromaanist, ilmselt kirjaniiku noorusajal Eestiski populaarsest žanrist,» lausus Ross.

Uues trükkis on Anneli lugu üritatud teha korrektsemaks, voolida peategelasest poliitiliselt teadlikumat nõukogude naist. Vähendatud on tema välimuse kirjeldusi ja romantilise stseeni ning laiemalt romantilise süžee tähendust tema jaoks. «Selle käigus kahaneb isikliku sfääri osatähtsus romaanis ja see omakorda vähendab arvatavasti loo paeluvust laiema publiku jaoks,» arvas Ross.

Doktoritöö autor vaatles veel Lilli Prometi romaani «Meeste küla». Selles sõjatagalaal jutustavas teoses on hulk naistegelasi, nende mineviku kirjeldusi ja sõjaaegse argipäeva stseene.

NEED TRAUMAD OLID EESTLASTE JAKS LÄBI RÄÄKIMATA JA PUBLIK SUHTUS SKEPTILISELT TEEMA VÄHEGI KERGLASESSE KÄSITLEMISSE.

Eriliseks teeb selle teose aga see, et kirjanik ja eri instantsid vaidlesid selle väljaandmise üle kolm aastat. Ross seletas, et peapõhjus seisnes selles, et oma ülesehitusega vastandus tekst üldisele heroilisele suure isamaasõja narratiivile.

Kolme aasta jooksul, mil raamatu avaldamine viibis, laienesid lubatavuse piirid. «Kohalikus kontekstis aitas neid piire laiendada ka kõnealune romaan ise ja viimaks avaldamine lubatigi,» sõnas Ross.

Nii mõjus romaani ilmumislugu omas ajas julge, mässulise aktina hoolimata sellest, et tekst sisaldab igati nõukogulikke stseene näiteks miitingutest ja ühistest «Internatsionaali» laulmistest.

Peaaegu 20 aastat hiljem kirjutas Lilli Promet romaani «Tüdrukud taevast».

Selle peategelane on eestlasest Nõukogude naislangevarjur, kelle ülesanne on koguda Saksa okupatsiooni all olevas Eestis infot. Peategelast on kirjeldatud rõhutatult naiselikuna, pöörates ja lastes ka tal enesel pöörata alailma tähelepanu nii enda kui ka teiste naiste rõivastusele ja soengule.

Romaani vastuvõtt oli üsna napp. Rossi hinnangul oli selle üks põhjus ilmselt asjaolu, et sõjaajalugu ja sellega koos Eesti okupeerimine oli aegamisi lõdvenevatest ideoloogilistest piirangutest hoolimata endiselt väga reglementeeritud teema ja jäi selleks kuni Nõukogude

Liidu lagunemiseni. «Need traumad olid eestlaste jaoks ikka veel läbi rääkimata. Publik suhtus pigem skeptiliselt selle teema igasugusesse vähegi kerglasse käsitlemisse,» lausus ta.

Sama märkas Ross Aimée Beekmani romaani «Kartulikuljused» puhul. Selles ei ole küll sooküsimus esiplaanil, kuid see asetab 1944. aasta põgenemise selgesti pentsikusse võtmesse.

Teine põhjus on 1979. aastaks muutunud soodiskursus. «Tüdrukud taevast» sattus sõjakirjanduse asemel olmekirjanduse taustale.

«Kuigi teoreetiliselt võinuks Nõukogude naislangevarjuri kuju feminiseerimine olla huvitav, mõjus see ajastu kontekstis pigem karikatuurina, mis pisendas nii sõda kui ka naisi, ja see publikule ei meeldinud,» sõnas Ross.

Ta uuris lähemalt abielu-romaane, kus keskne on abielu saavutamise, säilitamise või lõhkumise teema. Ajaliselt esimesena analüüsis ta Veera Saare teost «Ukuaru».

See on kaheosaline romaan, milles on olulisel kohal eneseleidmine teise või ühiskondliku eneseteostuse kaudu või hoopis perekondlikus liinis.

Kõige tähelepanuväärsem tundub Rossi jaoks see, et pool «Ukuarust» on peaaegu täiesti unustatud. Hästi mäletatakse lugu privaatset eneseteostust kehtastunud Ukuaru Minnast, kes elab kadunud kuldajal, 1930. aastate Eesti Vabariigis, ja vastab romantilisele eesti talunaise arhetüübile.

Seevastu on kõrvale jäänud Kaili, 1950. aastate Nõukogude Eesti metsandustöötaja, kes näeb vaeva, et murda oma abikaasa varjust välja.

RAAMATUKOGU VALMIMINE MÕJUTAS

Ross rääkis, et kuna doktoritöö kirjutamise viimastel aastatel oli Tartu Ülikooli raamatukogu remondi tõttu suletud, tuli tal leida abi Tartu Oskar Lutsu nimelisest Linnaraamatukogust ja Eesti Kirjandusmuuseumi arhiivaraamatukogust.

Teisalt on raamatukogus füüsiliselt kohalviibimise vajadus vähenenud, leidis doktoritöö autor.

Töö kirjutamise vältel oli täies ulatuses digiteeritud ja internetis kättesaadavaks muutunud Artiklite ja Retsensioonide Kroonika, ajakirjad Keel ja Kirjandus, Looming ning Vikerkaar, samuti ajaleht Sirp ja Vasar. See lihtsustas tööd tunduvalt. UT

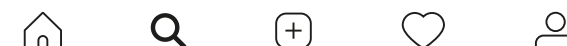
unitartusciences Ilu peitub detailides! Bioloog peab elusloodust hästi tundma, nii õpitakse praktikumi käigus selgeks ligi 300 Eesti soontaime- ja samblikuliiki. Luubi all on Pärnumaal Puhtu-Laelatu looduskaitsealal kasvanud villtarna *Carex tomentosa* sametised põisikud.

Pildistas botaanika ja ökoloogia doktorant Tanel Vahter.

Postitas botaanika vanemteadur Aveliina Helm.

Aveliina Helm Pilt ütleb rohkemat. Teadus- ja õppetöö püüdmine pildile on vajalik nii selleks, et jäädvustada tööga seotud väiksemad ja suuremad detailid, kui ka selleks, et anda edasi emotsioon ja laiem kontekst.

Jälgi TÜ teadlaste tegemisi Instagramis: www.instagram.com/unitartusciences/.

Viimase kolme aasta jooksul on Tartu Ülikoolile väljastatud 25 patenti ja ülikool on esitanud 43 uut patenditaotlust. Üks uuemaid Tartu Ülikooli patente on pildil olev Jaapani Patendiameti väljastatud «Täiustatud korrosioonikindel pinnatöötlus», mis pandi Delta hoone nurgakivisse.

Praeguse seisuga on ülikoolil 22 kaitstavat leiutist ning üle 70 kehtiva patendi ja patenditaotluse.

Igal aastal eraldab ülikool intellektuaalomandi kaitse kuludeks 65 000 eurot. Litsentsimisest saadav tulu on umbes 100 000 eurot aastas. Autoritele makstakse sellest 65%, ülejäänuga kaetakse osa ülikooli üldkuludest (20%) ja 15% makstakse struktuuriüksustele.

Tartu Ülikooli kõige edukam leiutis on piimhappebakter ME-3, mida sisaldavaid tooteid müüakse juba 15 riigis üle maailma.

Õigesti taotletud patent toob kasu kõigile

ETTEVÕTLUS

Korrektne patendi taotlemine on aeganõudev ja kallis tegevus, kuid saadud patent tähendab teadlase tööle suurt tunnustust ja täiendab väärikalt tema CV-d.

JANE LUHT

TÜ tehnoloogiasirde juht

Korrektne asjaajamine annab teadlasele kindlustunde, et patent on vettpidav. Just sellepärast tasub taotlemisel koostööd teha asjatundjatega.

Esmalt tuleb analüüsida, kas leiutisele või ideele on võimalik patent võtta. Tartu Ülikoolis on selles küsimuses hea koostööpartner tehnoloogiasirde töötaja.

Kuigi patendi taotlemine võtab aega, olgu etteruttavalt öeldud, et TÜ-s ei käi see enam samamoodi nagu 20 aastat tagasi. Näiteks saame nüüd peale Eesti patendivolinike kasutada ka teiste riikide volinike abi.

Miks patenti taotleda ja mida kaitsta?

Patenditaotlusi ja patente arvestatakse ülikoolile baasfinantseeringu määramisel, kuid see üksi ei ole põhjus, miks taotleda uute-

le tehnoloogilistele lahendustele patenti.

TÜ koostöö ettevõtetega on märkimisväärselt tihenunud ja ka koostöövormid mitmekesistunud. Oleme endiselt seda meelt, et suured välisettevõtted peaksid tellima teadus- ja arendustööd just meie teadlastelt. Seepärast taotleb ülikool patenti ainult nendele tehnoloogilistele lahendustele, mille kasutamise vastu võiks olla ettevõtetel huvi.

Tehnoloogiasirde töötajatele tasub aga kindlasti teada anda ka muust rakendusliku potentsiaaliga intellektuaalomandist: oskusteabest, tarkvarast, andmebaasidest ja teistest autoriõiguse objektidest. Nii saavad ettevõtted ära kasutada mitmekesiseid teadustulemusi.

Kuidas patenti taotleda?

Patendi taotlemise soovist võib tehnoloogiasirde töötajatele teada anda e-kirjaga (tto@ut.ee) või siseveebi vormi kaudu. Üldisele teabele, nagu esialgne nimetus ja

autorid, tuleb lisada kavandatava (veel avaldamata) publikatsiooni, aruande või uuringutulemuste kokkuvõte ning kirjeldada, millist probleemi ja kuidas väljapakutud viisiga lahendatakse.

Tehnoloogiasirde töötajad analüüsivad saadud infot ja võtavad autoritega lisateabe saamiseks kindlasti ühendust. Selle kohta, kas ja mil viisil patenti taotleda, teevad nad ettepaneku arendusprorektorile.

Kohe pärast patenditaotluse esitamist asutakse koos teadusrühmaga tööle leiutise komertsialiseerimiseks ehk äris kasutamiseks.

Mis juhtub, kui tehnoloogiasirde töötajaid patendi taotlemisse ei kaasata?

Kui veab, ei juhtu midagi halba. Kindlasti on aga kulutatud tublisti aega ja teadusraha patendiametitega arutelude pidamiseks. Teie CV-s on üks uus rida ja ülikool saab baasfinantseerimisel mõne lisapunkti.

» Kui ei vea, võib tekkida hulk probleeme.

Volinik ei valda teie eriala või keelt ning seetõttu ei saa ta aru leiutise olemusest ega suuda pakkuda kõige paremat patendi sõnastust.

Volinik ei mõista teie leiutise kasutusvõimalusi ja nõrk patenditaotlus ei võimalda leida leiutisele ärist kasutajat.

Volinikul võib puududa tahe teha teie tellitud töö kiiresti ja korralikult, sest te ei ole tellijana väheste kogemuste tõttu võimeline tema töö kvaliteeti kontrollima.

Teadustöö rahastaja võib lugeda patendi taotlemise kulu abikõlbmatuks.

Kui mõne autori varalised õigused ei kuulu TÜ-le, kelle nimel patenti taotletakse, annab see aluse patent tühistada. Selline autor võib olla tudeng, TÜ-väline kaastöötaja või TÜ töötaja, kel puuduvad töölepingus sellekohased tingimused.

KUI TAOTLEDA PATENTI ERAISIKU NIMELE, JÄÄB ÜLIKOOILIL JA TÖÖRÜHMAL RAHA SAAMATA.

Kui taotleda patenti eraisiku nimele, ei saa taotlust ega patenti arvestada baasfinantseerimise alusandmetes ja TÜ nimel grantide taotlemisel, mistõttu TÜ-l ja töörühmal jääb raha saamata.

Miks kasutab TÜ sageli Ühendkuningriigi patendivolinikke? Ühendkuningriigi Patendiametil on hulk eeliseid. See on üks kolmest keskusest, mis teeb Euroopa Patendiameti nimel otsinguid. Suur kogemus ja maht võimaldavad Ühendkuningriigi Patendiametil spetsialiseeruda.

Seetõttu on tõenäoline, et sealne ekspert mõistab teie valdkonda ka sisuliselt, ja arutelu on asjatundlikum kui mujal.

Ühendkuningriigi patendivolinikel on rohkem teadmisi, kuidas teie idee patenditaotluses täpselt sõnastada. Saame valida õige erialase tausta ja sobivate kogemustega voliniku.

Taotluse esialgse sisulise otsingu vastus antakse kiiresti, umbes kuue kuu jooksul (Eestis võib see aega võtta aastaid).

Kuigi Ühendkuningriigi volinike tunnitasu on Eesti kolleegide omast suurem, on see siiski väiksem kui USA volinike tasu.

Ühendkuningriigis ei võeta taotluse esitamisel lõivu. Tugevamale patenditaotlusele kulub vähem raha ka ekspertiisi käigus, sest protsess on lühem.

Teil ei ole vaja tellida tõlget, sest alusmaterjal (publikatsioonide käsikirjad) on enamasti inglise keeles ja volinik valdab seda keelt.

Ühendkuningriigi volinik

ei eelda, et teadlane koostab patenditaotluse ise. Piisab, kui esitate alustekstid ja autori kirjelduse selle kohta, millist probleemi ja kuidas saab varasemast paremini lahendada.

Kuidas taotleda patenti mitme teadusasutuse koostöös loodud leiutisele?

Leiutisest teatamise vorm või selle analoog on olemas enamikul teadusasutustel. Autorid täidavad vormi ja saadavad selle kõigi kaasatud teadusasutuste tehnoloogiasirde üksustele.

Edasi juhendavad iga asutuse tehnoloogiasirde töötajad oma teadlasi oma reeglite alusel.

Asutuse sees kontrollitakse üle ja vajaduse korral lepitakse eraldi kokku varaliste õiguste loovutamine (intellektuaalomandi akti ei ole vaja, juhul kui töötajal on see tingimus töölepingus) ja autorite panuse jaotus. Samuti sõlmivad teadusasutused ühise leiutise haldamise lepingu. Selles määratakse kindlaks, kes leiutise kaitsmisel ja kommertsialiseerimisel mille eest vastutab.

Lepitakse kokku ka rahastamises ja volinikus.

Tartu Ülikoolil on ühiste leiutiste kaitsmisel ja kasutajate otsimisel väga hea koostöö Tallinna Tehnikaülikooli ning mitme välisriigi teadusasutustega. See pärast on patendi taotlemiseks ja edaspidiste ohtude vältimiseks kõige mõistlikum anda leiutisest ja ideest teada oma ülikooli tehnoloogiasirde töötajale.

Publitseerimine on reklaam?

Paljud teadusmahukate suur-ettevõtete arendustöötajad loevad teaduspublikatsioone ning otsivad sealt huvipakkuvaid teadlasi ja teadusrühmi. Selle teadmise ärakasutamine toob tulu meiegi teadlastele.

Siiski tuleb mees pidada, et enne artikli käsikirja saatmist kirjastusele või annotatsiooni esitamist konverentsi korraldajale on oluline teavitada patendi taotlemise soovist tehnoloogiasirde töötajat.

On selge, et igast kohtumisest ei sünni koostööd. Nii ei sünni ka igast ideest ja leiutisest patenti, kuid me oleme igati abiks parima võimaliku kaitsestrateegia ja leiutise kasutajate otsimisel. UT

Kesk-Aasia annab rohkesti uurimisainest

REISIKIRI

Selleks ajaks, kui me juuni lõpus Kasahstani pealinnas Astanas maandume, oleme teinud piisavalt eeltööd, et mitte lasta end eesootavast liiga kergesti üllatada.

KRISTEL VITS, MAILI VILSON
politoloogia doktorandid

Oleme lugenud autoritaarsete juhtide ekstravagantsusest ja maapiirkondade mahajäämusest, aastasadade vanustest mošeedest-medresetest ning kitslikest uuslinnadest, mis on loodud marmorist, klaasist ja valitsejate unistustest.

FOTO: KRISTEL VITS

KOHALIKUD VÕTSID BAYTEREKI TORNIS JÄRJEKORDA, ET PRESIDENTI KULDA VALATUD KÄEJÄLGE KATSUDA JA MIDAGI SOOVIDA.

» Kui me aga oma esimesel hommikul rohkem kui 30-kraadisesse päikeselööska astume, tabab see teadmine meid siiski uue hooga: oleme Kesk-Aasias. Järgneva kuu aja jooksul saame kogeda reisiblogidest loetud eksootikat omal nahal!

OMA SILM ON KUNINGAS

Politoloogidena ajendas meid soov näha ise elu režiimi all, mida toome loengus näidetena riikidest, mis paigutuvad järjepidevalt demokraatiaedetabelite lõppu. Ülikoolielu iseärasuste tõttu saame teele asuda kesksuvel. Meie marsruut kulgeb läbi Kasahstani, Kõrgõzstani, Usbekistani ja Türkmenistani.

Kesk-Aasiat on jäänud pärast Nõukogude Liidu lagunemist kummitama eneseotsingud. Äkitselt tuli saada ise hakkama riikidel, mille piirid oli paljuski meelevaldselt tõmmanud Stalin. Külma sõja järgses geopoliitilises olukorras jäid nad Kesk- ja Ida-

Euroopa demokratiseerumise varju ning seetõttu suurema rahvusvahelise tähelepanuta. Selline taust kombineerituna nõukogude aja pärandiga jättis iga valitsuse oma teed otsima.

Nüüd võibki näha toonaste valikute tagajärgi: kuigi Kasahstan ja Türkmenistan on saavutanud nafta- ja gaasivarude abil teatava majandusliku edu, on sissetulekute ebavõrdsus ning läbitungiv korruptsioon kõikjal igapäevased.

Ainult Kõrgõzstan on veidi demokraatlikum. Selle riigi sisepoliitilisi heitlusi ja aeglase majandusarengut on naabrid siiski kasutanud oma rangemate režiimide õigustuseks.

Presidentide suur mõju on avalikkuses eriti ilmne Kasahstanis ja Türkmenistanis. Kui Kasahstanis on linnapildis tavalised presidenti kasahhi- ja venekeelsed tarkusetarad, siis Türkmenistanis on avalik ruum pilgeni täis presidenti paraadportreesid.

Kasahstani pealinna Astana süda koosneb peamiselt presiden-

VAADE KUNAGISE ARAALI MERE PÕHJA MOJNAQIS USBEKISTANIS

di skitseeritud ja maailmakuulsate arhitektuuribüroode loodud hoonetest. Selline on näiteks Baytereki torn. Torni tõmbenumber on mõjus arhitektuur, aga ka kulda valatud presidenti käejälg, mille puudutamine peaks tagama soovide täitumise.

SUURUSTAVAD PEALINNAD

Maailma ühe suletuima riigi Türkmenistani pealinnas Aşgabat on ülekaalus valgest marmorist ja sinisest klaasist uusehitised ning laiad, kuid inimtühjad alleed, kus väsimatult patrullivad politseinikud. Üksikud hooldustöölised nühivad hommikust õhtuni isegi 50-kraadises kuumas alleesid plekituks.

Ehitised on neis riikides kõige-kõigemad, olgu siis tegu maailma suurima jurta ehk

Käime Mojnaqis, mis oli kunagi Araali mere lõunatipu öitsev kalatööstuslinn. Nüüdseks on veepiir taandunud ligikaudu 150 km kaugusele ning endist hiilgust meenutavad üksnes kalad linnavapil ja liivas roostetavad laevad. Need pakuvad vapustavat, kuid samal ajal kurba vaatepilti.

Külastame Kasahstanis ja Türkmenistanis presidentide ülistavaid muuseume, mis on nii inimtühjad, et giidid saavad pühendada meie üksiti jälgimisele.

Ilma (mees)saatjateta reisides tõmbame kõikjal

rohkesti tähelepanu. Peame tühimuse selgitama, kust me pärit oleme, kas me oleme abielus ja mitu last meil on.

«Astana on ilus, eks?»

küsis meie taksojuht tagasiteel lennujaama korduvalt. Kuidas öelda kellelegi, kelle hääles kõlab uhkus oma linna üle, et see paik mõjub kunstliku edevusprojekti-na, mille mastaabid on mõeldud muljet avaldama, mitte pakkuma mugavat äraolemist?

Astana totaalne muutumine viimase 20 aasta jooksul väikesest stepilinnast uhkeks pealinnaks peegeldab kohalike silmis kogu Kasahstani edulugu. Niisiis teeme veel viimast korda head nägu ja kinnitame: «Jah, on küll.» Taksojuht on silmanähtavalt rahul. **U**

Loe täispikka reisikirja www.ajakiri.ut.ee.

FOTO: KRISTEL VITS

Khan Shatōri ostukeskusega Astanas või Guinnessi rekordite raamatusse kuuluvate maailma suurima sisetingimustes asuva vaateratta ja suurima hobusepeaskulptuuriga Aşgabat.

Nende linnadega võrreldes mõjub väike Kõrgõzstan palju lihtsakoelisemalt, ent sõbralikumalt. Maavarade puudus ja mägine maastik on tegurid, mis on loonud soodsa pinnase turismi arendamiseks. Ösö-Köli mägi-järve ümbrus on tulvil matka-

paljude ajalooliste linnadega. Juulikuu palavuses on turiste küllaltki vähe. Tänu sellele saame peaaegu segamatult ringi jalutada ning pildistada Samarkandi ja Buhhaara pärle.

Kuu aja jooksul kogeme paljutki, mis tundub Kesk-Aasiat hästi iseloomustavat. Proovime beşpirmaki-nimelist hobuse-lihast rooga, rahvusjooki kumõssi (küll jäätise kujul, mis teeb selle maitse mõnevõrra talutavamaks), sööme kuhjade kaupa pilaffi ja

EHITISED ON NEIS RIIKIDES KÕIGE-KÕIGEMAD, OLGU SIIS TEGU MAAILMA SUURIMA JURTA VÕI HOBUSEPEASKULPTUURIGA.

huvilisi, kes on tulnud avastama võimsat Tian Shani mäestikku.

Ka Usbekistanis on marmorit ja klaasi märksa vähem, kuigi just see riik saab õigusega uhkustada

lambašašlõkki ning üliodavaid kohalikke meloneid-arbuuse.

Näeme Karakumi kõrbes traallivaid kaamelikarju ja vedame isegi ühe öö sealsete tähtede all.

Kas valimiskast muutub museaaliks?

Ülikooli akadeemiline sekretär Andres Soosaar ja õigusnõunik Aliis Liin kirjutavad sellest, kuidas Tartu Ülikool võttis lõpuks kasutusele e-hääletamise.

ANDRES SOOSAAR,
ALIIS LIIN

Meile meeldib mõelda ja rääkida Eestist kui e-riigist, mille üks osa on võimalus osaleda valimistel ilma muid tegemisi katkestamata. Üldvalimistel on saanud oma häält interneti teel anda juba alates 2005. aasta kohalike omavalitsuste volikogude valimistest.

Ka Tartu Ülikooli juhtimis-süsteemis on demokraatlikel valimistel tähtis osa. Ülikooli-pere valib rektori ja dekaanid ning oma esindajad senatisse, valdkonna nõukokku, instituudi ja kolledži nõukokku ning üliõpilaskonna volikokku. Lisaks tuleb eri otsustuskogude liikmetel otsustada akadeemiliste töötajate ametikohtade täitmise üle ja anda hääld muude isikuvalimiste korral.

Kuni möödunud aastani sai ülikooli valimistel osaleda üksnes pabersedelil täites ja seda valimisurni lastes. Arusaadavalt tekitas see küsimusi ja kutsus kohati esile ka pahameelt. Kui kogu Eestis saab e-valida juba üle kümne aasta, siis miks Tartu Ülikoolis ikka veel mitte?

Ülikool ei saanud e-valimisi varem korraldada tehnilistel

põhjustel. Nimelt ei olnud võimalik leida enam-vähemgi mõistliku hinnaga infosüsteemi, mille puhul saab olla täiesti kindel, et tagatud on nii hääletustulemuse usaldusväärsus kui ka hääletaja anonüümsus.

USALDUSVÄÄRSUS JA ANONÜÜMSUS

Tingimus oli, et ka näiteks süsteemi administraator ei saaks mitte mingil juhul viia süsteemis antud häält kokku hääletaja isikuga. Eestis oli selline süsteem küll olemas, aga seda arendati ainult üleriigiliste valimiste tarvis. Teistele huvilistele seda kasutamiseks ei pakutud.

2016. aastal alustas Tartu Ülikool koostööd ettevõttega Smartmatic-Cybernetica Centre for Excellence for Internet

Voting (CEIV), mille enamik arendajaid eesotsas tootejuht Sven Heibergiga on kasvanud välja meie enda arvutiteaduse instituudist.

Smartmatic-Cybernetica CEIV-i välja töötatud interneti-põhises hääletussüsteemis Tivi on valija hääle salajasus tagatud hajutatud võtmehaldusega. Tehniliselt on lahendus sarnane sellega, mida kasutatakse internetihääletamisel üleriigilistel valimistel.

Krüpteeritud hääle avamiseks vajalik võti on jagatud osaliste vahel selliselt, et ükski neist ei näe, kelle poolt on valija oma hääle andnud. Võti genereeritak-

isikutest. Kolm aastat varem, kui korraldasime valimised pabersedelite ja valimisurnidega, oli valimisaktiivsus alla 40%.

Juba alguses leppisime kokku, et e-hääletussüsteemi kasutuselevõtu järel minnakse kohe terveni uuele süsteemile üle, st võimalust hääletada ka pabersedeliga alles ei jäeta. Kui oleksime samal ajal kasutanud mõlemat võimalust, oleks see tähendanud topelttööd ja nõnda väikese valijaskonna puhul ka valimiste ülimalt ebatõhusat korraldust.

Et hääletada sai ainult internetis, oli uudes olukorras võimalike murede lahendamiseks avatud

TARTU ÜLIKOOI KODULEHEL ON E-VALIMISTE KORRALDAMISEKS ERALDI ALAMLEHT VALIMISED.UT.EE.

se enne hääletuse algust valimis-komisjoni liikmete nutitelefonides asuva rakendusega ja hiljem avatakse hääled võtmega samade nutitelefonide abil.

Avamise järel muutuvad krüpteeritud hääled loetavaks. Valimistel hääled segatakse, kasutades krüptograafilist meetodit. See tagabki, et kellelgi ei ole võimalik seostada häält selle andjaga. Pärast segamist hääled avatakse, millega antakse igale avatud häälele tõend avamise korrektsuse kohta.

SUUREM VALIMISAKTIIVSUS

Möödunud kevadel korraldasime CEIV-i abiga e-hääletuse esmalt töötajate esindajate valimiseks arvutiteaduse instituudi nõukokku ja seejärel üleülikooliliselt senati liikmete valimiseks. Senati valimistel osales ligikaudu 70% valimisnimekirja kantud

ka kaks avalikku hääletuspunkti: üks ülikooli peahoones ja teine Maarjamõisa linnakus. Peale selle olid valijaid valmis nõustama IT-osakonna töötajad. Avalikke hääletuspunkte ei kasutatud aga kordagi ja IT-osakonnast küsiti nõu üksnes ühel korral. Samuti ei esitatud valimiste korralduse kohta ühtegi protesti. Seega võtsid valijad uue süsteemi hästi vastu.

Ülikooli esimestest e-valimistest saime igati meeldiva kogemuse ja nii oli loomulik jätkata sellega tänava kevadel valdkondade nõukogude valimistel. Ettevalmistusi tehes selgus, et ka hulk institute on e-valimistest huvitatud.

Maikuus valitigi uut e-süsteemi kasutades esindajad kliinilise meditsiini instituudi, füüsika instituudi, Eesti mereinstituudi, tehnoloogiainstituudi ja Tartu observatooriumi nõukogusse. Nendel valimistel kõikus

osalemisaktiivsus umbes 40 ja 90% vahel.

Valdkondade nõukogude valimisteks moodustati nelja valdkonna peale ühine valimis-komisjon. Kõigi nelja valdkonna nõukogu valimised toimusid samal ajal, 28.–30. maini. Valimisaktiivsus oli valdkonniti üpris sarnane, jäädes 64 ja 67% vahele.

TULEVIKUPLAANID

Smartmatic-Cybernetica CEIV on arendanud kahe aasta jooksul ülikooli valimistel saadud kogemuse alusel e-valimiste süsteemi edasi. Ülikool on sõlminud ettevõttega lepingu, et jätkata ülikoolis toimuvate valimiste tarvis koostööd. Ülikooli kodulehel on e-valimiste korraldamiseks eraldi alamleht valimised.ut.ee.

Tehniliselt on võimalik e-hääletada kõigi valimiste korral alates rektori ja esindajate valimisest mitmesugustesse otsustuskogudesse kuni nendes samades otsustuskogudes otsuste tegemiseni. Teisalt tuleb arvestada, et iga otsustuskogu tegevuses on oma iseärasused, ja seetõttu ei tohiks minna ainult e-hääletusele üle kergekäeliselt.

Küllap soodustaks e-hääletamise võimalus ka e-koosolekute senisest märksa ulatuslikumat levikut, millega saaks tunduvalt muuta ülikooli otsustamistavasid. Vaevalt et ülikool on praegu valmis selleks, et instituutide ja kolledžite nõukogud, valdkondade nõukogud, senat ja ülikooli nõukogu töötaksid üksnes e-koosolekute vormis või et ka rektor valitaks e-hääletamise teel. Kindlasti on enne selliste muudatuste tegemist vaja ülikoolis põhjalikult arutada, mis on nende otsuste võimalik mõju. UT

IN MEMORIAM

TULLIO ILOMETS

13.07.1921–22.08.2018

22. augustil lahkus meie seast Tartu Ülikooli muuseumi ja kogu ülikooli vanim töötaja Tullio Ilomets. Tööaastaid ülikoolis kogunes tal 66. Erialalt keemik, õpetas Tullio tuhandeid tudengeid, kuid laiemale üldsusele oli ta viimasel ajal tuntud rohkem kui teadusajaloolane ja muinsuskaitaja.

Tartu Ülikooli muuseumil oli Tullioiga eriline suhe. Oli ta ju üks muuseumi mõtte algatajaid ning entusiastlik ja asjatundlik vana-varakoguja, kes oli alati kohal, et miski väärtuslik kaduma ei läheks. Ja Tulliot kuulasid nii professorid, dekaanid kui ka rektorid.

Juba 1960. aastail asus Tullio koos mõne mõttekaaslasega koguma ülikooli vanavara, et kunagi võiks teoks saada Tartu Ülikooli rikast pärandit vahendav ja hoidev muuseum. Kui 1976. aastal lõpuks loodi Tartu Ülikooli ajaloo muu-

FOTO: ANDRES TENNUS

seum, toetas Tullio selle sünnist saadik meid nõu ja jõuga.

1987. aasta novembris asutati Tullio eestvõttel Tartu Akadeemiline Muinsuskaitse Selts. Tartu muinsuskaitsepäevad 14.–17. aprillil 1988 kujunesid Eesti taasiseisvumise üheks tähtsündmuseks. Tullio Ilometsa 95. sünnipäeva puhul asutas Eesti Muinsuskaitse Selts 2016. aastal temanimelise muinsuskaitseauhinna.

Võib vaid imestada, milline oli Tullio vaimne haare ja ärksus. Tema viimase viie aasta tööde seas on artiklid TÜ muuseumi kogudes olevatest ajaloolistest kaaludest (need on keemiku silmad ja kõrvad, nagu ta ise ütles)

ja Lipharti kunstikogu saatusest. Oma 95. sünnipäeva puhul avaldas ta 2016. aastal raamatu «William Henry Fox Talboti fotode ja fotogravüüride kollektsioon Tartu Ülikooli Raamatukogus».

Kolleegidele jääb Tullio Ilomets meelde oma uskumatu vitaalsuse ja tohutu eruditsiooniga, millega seltsis alati härrasmehelelik käitumine ja kaval säde silmis.

Oma pühendumuse ja silmapaistva töö eest pälvis ta 2001. aastal Ülikooli Samba tiitli, Tartu linna aukodaniku tiitli ja Tartu Suurtähe aumärgi ning Valgetähe III klassi teenetemärgi. TÜ muuseum annab igal aastal välja kolleegipreemiat, mis kannab nimetust Aasta Tullio.

Muuseum on kaotanud karismaatilise vanaisa, kes mõistis ajaloolise pärandi tähtsust ja valutas südant selle säilimise pärast. Kuid meile jäävad asjad, mis kannavad edasi sõnumeid. Ja kui on pärand, kasvavad ka pärijad.

Kolleegid ülikooli muuseumist

keelena, eesti keel muukeelsetele õppejõududele), 1954–1956 võttis osa Paul Ariste üldkeeleteaduse ja skandinavistika erikursustest ning 1958–1959 jätkas rootsi keele kursusega Leningradi ülikoolis. Samuti tegi ta kaastööd ajalehtedele Edasi ning Sirp ja Vasar.

1959. aastal kolis Mai koos perega Budapesti, kuid suviti olid nad ikka kodukülas Pärnumaal. 1960. aastal alustas ta tööd Budapesti Majandusülikooli assistendina ja aastatel 1976–1990 töötas

FOTO: ERAKOGU

järel jättis oma tegemistega meie kultuuri sügava jälje.

Aastatel 1953–1957 oli Mai TRÜ õppejõud (vene keel eriala-

seal välissuhete ja väliskaubanduse osakonnas vene keele kui erialakeele dotsendina, juhendas üliõpilaste kultuuri- ja kirjandusprogramme, hindas Budapesti võõrkeeltekeskuse eksamikomisjoni liikmena vene ja eesti keele eksameid jm.

1966. aastal asus Mai Budapesti ELTE ülikoolis soome-ugri eriala üliõpilastele eesti keelt õpetama. Alates 1990. aastate teisest poolest on soovijatel seal võimalik eesti keelt õppida eesti keele ja kultuuri eriharus. Selle alusprogrammi koostajate hulka kuulus ka Mai Bereczki. Eesti keele ja kirjandusega tegelevad Ungaris paljud Mai endised ja praegused õpilased, kellest nii mõnigi on endale nime teinud tõlkija, keele-

ja kirjandusteadlase, keelepoliitiku või muu keeleinimesena.

Mai oli ka 26. novembril 1990 Budapestis loodud Ungari-Eesti Seltsi asutajaliige. Ta oli aktiivne kokkutulekute korraldaja ja kultuuriprogrammide koostaja. 25 aastat tegi Mai Bereczki tihedat koostööd luuletaja ja tõlkija Géza Képesiga ning tänu sellele võib Eesti luule paremiku lugeda nüüd ka ungari keeles.

Mai ja Gábor Bereczki perel on erilised teened Eesti-Ungari kultuurisidemete arendamisel. Nende vanem poeg, keraamik, ajaloolane ja kultuurisaadik Urmas Bereczki on olnud diplomaat Ungari saatkonnas Helsingis ja Ungari Instituudi direktor Tallinnas. Noorem poeg Andres

Bereczki on Eesti Vabariigi aupeakonsul Ungaris ja õpetab eesti keelt Budapesti Ülikoolis.

Bereczkite pere on haruldane seetõttu, et kolme selle liiget on autasustatud Eesti Vabariigi Maarjamaa Risti teenetemärgiga: nii Mai kui ka Gábor Bereczki on pälvinud Maarjamaa Risti III klassi teenetemärgi ja Andres Bereczki Maarjamaa Risti IV klassi teenetemärgi. 2009. aastal anti Mai Bereczkile Ungari-Eesti sidemete arendamise ja ungari kultuuri tutvustamise eest Eestis ning Ungaris Ungari Vabariigi Kuldne teeneterist.

Leinavad endised kolleegid ja kaasteelised Eestist ja Ungarist

KAITSMISED

4. septembril kell 14.15 kaitses **ANTON MASTITSKI** keemia erialal doktoritööd «α-aminohapete prekursorite ja nendega sarnaste ühendite valmistamine kasutades uudseid redutseeriva ühe-poti alküülimise ja otsese alküülimise meetodeid». Kaitsmine toimus Ravila 14a–1020. Juhendaja oli professor Jaak Järv, oponent Pēteris Trapencieris (Läti Orgaanilise Sünteesi Instituut).

5. septembril kell 16.15 kaitses **MARI-LEEN TAMMELA** ajaloo ja arheoloogia erialal doktoritööd «Isikulooline perspektiiv Eestimaa Kommunistliku Partei ajaloos (1920–1940)». Kaitsmine toimus TÜ senati saalis. Juhendajad olid dotsent Aigi Rahi-Tamm ja dotsent Ago Pajur, oponent Mart Kuldkepp (Londoni Ülikool, Suurbritannia).

7. septembril kell 15.15 kaitses **MARTA BERHOLTS** füüsika erialal doktoritööd «Fragmentation of Ionic and Hydrogen-Bonded Molecules Induced by Synchrotron Radiation» («loonsete ja vesiniksidemetega molekulide fragmenteerumine sünkrotronkiirguse mõjul»). Kaitsmine toimub W. Ostwaldi 1–B103. Juhendajad on professor Ergo Nõmmiste, professor Edwin Kukk (Turu Ülikool, Soome) ja Kuno Kooser (Turu Ülikool). Oponent on dotsent Paolo Piseri (Milano Ülikool, Itaalia).

13. septembril kell 11 kaitses **TAMBET GRAUBERG** maksuõiguse erialal doktoritööd «Õiguse kuritarvitamise keelamise põhimõte: Euroopa Kohtu seisukohtade mõju liikmesriigi maksuõigusele». Kaitsmine toimub Näituse 20–K03. Juhendajad on professor Irene Kull ja Lasse Lehis, oponentid professor Eleonor Kristoffersson (Örebro Ülikool, Rootsi) ja Kaido Künnapas (Sorainen Advokaadibüroo).

14. septembril kell 9.15 kaitses **KRISTA FREIMANN** biomeditsiini erialal doktoritööd «Design of Peptide-Based Vector for Nucleic Acid Delivery in vivo» («Peptiidse transeksioonivektori disain nukleiinhapete transpordiks in vivo tingimustes»). Kaitsmine toimub Nooruse 1–121. Juhendajad on professor Ülo Langel ja vanemteadur Kaido Kurrikoff, oponent Angelita Rebollo García (Inserm, Prantsusmaa).

17. septembril kell 14.15 kaitses **RAINIS VENTA** tehnika ja tehnoloogia erialal doktoritööd «Studies on Signal Processing

IN MEMORIAM

MAI BERECKZI

27.02.1929–31.07.2018

Pärnumaal Koongas sündinud Mai Bereczki (Maimu, 1957. aastani Kiisk) oli keeleteadlane, vene ja eesti keele õpetaja.

Mai õppis Tartu Riikliku Ülikooli (TRÜ) ajaloo-keeleteaduskonnas ning lõpetas selle 1953. aastal vene keele ja kirjanduse erialal. Ta kuulus põlvkonda, kes suure sõja

by Multisite Phosphorylation Pathways of the S. cerevisiae cyclin-dependent Kinase inhibitor Sic1» («Uurimus signaalide töötlemisest S. cerevisiae tsükliinsõltuva kinaasi inhibiitori Sic1 mitmikfosforüülitavatel radadel»). Kaitsmine toimub Nooruse 1–121. Juhendaja on professor Mart Loog ja oponent professor Richard W. Kriwacki (Tennessee Ülikool, Ameerika Ühendriigid).

25. septembril kell 14.15 kaitseb **REET HENDRIKSON** doktori-tööd «Kas sõjasõna sünnib sõtta? Erialakeele tõhusus sõjandustermi-

noloogia näitel». Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendajad on dr Arvi Tavast ja dr Ann Veismann, oponent dr Walter Wintschalek (Austria Kaitseväe Keeleinstituut Riigikaitseakadeemias).

26. septembril kell 14.15 kaitseb **ALINA ALTPERE** neuroteaduste erialal doktoritööd «Targeting of Mechanisms of Elevated Anxiety in Female Wfs1-deficient Mice» («Ärevuse molekulaarsete mehhanismide uurimine emastel Wfs1-puudulikkusega hiirtel»). Kaitsmine toimub Ravila 19–1006. Juhendajad on Silva

Sütt, professor Eero Vasar ja Sirli Raud ning oponent professor Maija Dambrova (Läti Orgaanilise Sünteesi Instituut).

28. septembril kell 10.15 kaitseb **KATRIN VIIGAND** mikrobioloogia erialal doktoritööd «Utilization of α -glucosidic Sugars by Ogataea (Hansenula) Polymorpha» (« α -glükosiidsete suhkrute kasutamine pärmil Ogataea (Hansenula) polymorpha»). Kaitsmine toimub Riia 23b/2–105. Juhendaja on dotsent Tiina Alamäe ning oponent dotsent Štefan Janeček (Slovakkia Teaduste Akadeemia).

TÜ SIHTASUTUSE STIPENDIUMID

EESTIKEELSE TERMINOLOOGIA SIHTSTIPENDIUM – stipendiumifond 4000 eurot. Taotleda saavad kõigi Eesti avalik-õiguslike kõrgkoolide üliõpilased, õppejõud ja teadustöötajad, kes arendavad oma eriala teadustöös eestikeelset terminoloogiat.

EESTI KINDLUSTUSSELTSIDE LIIDU STIPENDIUM – kuus 2000-eurost stipendiumi. Kandideerida võivad kindlustus- ja finantsmatemaatika eesti- ja ingliskeelsete magistriõppekavade alusel õppivad üliõpilased, kes on olnud Eesti alalised residendid vähemalt kolm eelmist aastat (alalise residendi staatusega võrdsustatakse üldhariduse omandamine Eestis).

PROFESSOR MARIKA MIKELSAARE ÜLIÕPILASTEADUSE TOETAMISE STIPENDIUM – üks 500-eurone stipendium. Kandideerima on oodatud üliõpilased, magistrandid ja doktorandid, kelle teadustöö mikrobioloogia ja in-

fektsioonhaiguste alal on suunatud jooksva aastal teadusajakirja või seal avaldatud või esitatud arsti-teaduskonna teaduskonverentsil.

CLEVERON AS-I STIPENDIUM – kaks 2000-eurost stipendiumi. Kandideerida võivad Tartu Ülikooli arvutitehnika bakalaureuseõppekava, robotika ja arvutiteaduse magistriõppekava ning füüsika ja informaatika bakalaureuse- ja magistriõppekavade üliõpilased, kes on valmis tegema oma praktika Cleveron AS-is.

PEETER PÖLLU STIPENDIUM – üks 1920-eurone stipendium. Kandideerida võivad kõigi Eesti avalik-õiguslike kõrgkoolide õpetajakoolituse erialade üliõpilased (integreeritud õppekava korral alates kaheksandast semestrist ning magistri- ja doktoriõppes teisest semestrist), kes on õppe- ja teadustöös edukad ning on tulemuslikult osalenud ka pedagoogikaalases arendustegevuses.

EESTI REHABILITATSIOONI-ASUTUSTE LIIDU STIPENDIUM – kaks 500-eurost stipendiumi. Kandideerima on oodatud Tartu Ülikooli eripedagoogika ja logo-peedia magistriõppekava üliõpilased, kes tunnevad sügavat huvi rehabilitatsiooniasutuse töö vastu.

ANTS JA MARIA SILVERE NING SIGFRIED PANTI MÄLESTUSSTIPENDIUM – kaksteist 1500-eurost stipendiumi. Kandideerida võivad kõikide Tartu Ülikooli õppekavade ja -tasemete edukad üliõpilased, kes vajavad majanduslikku tuge.

Taotluste esitamise tähtaeg on 1. oktoober (v.a eestikeelse terminoloogia sihtstipendium – 15. september; ja Eesti Kindlustusseltside Liidu stipendium – 17. september).

Lisateave: www.sihtasutus.ut.ee, tysiht@ut.ee, 737 5852 või 5554 0773 (Triin Vakker).

TEATED

SEPTEMBRIS TÜ AULAS: 14. septembril kell 19 kammermuusika kontsert, 27. septembril kell 19 Eesti Filharmoonia Kammerkoori kontsert, 28. septembril kell 14 Tartumaa Omavalitsuste Liidu tänuüritus õpetajatele, 29. septembril kell 18 Jaapani traditsioonilise muusika ansambli kontsert.

PENSIONÄRIDE ÜHINGUS VITAE: 11. septembril kell 11 elulooring, 18. septembril kell 13 lauluklubi, 20. septembril kell 11 kirjandusklubi, 24. septembril kell 15 põltsamaalaste klubi.

8. septembril toimub von Bocki majas (Ülikooli 16) rahvusvaheline **KONVERENTS «BALTIC LINES»**, mis keskendub Balti riikide uemale näitekirjandusele. Konverents toimub inglise keeles ja on kõigile tasuta.

TARTU ÜLIKOOLI AKADEEMI-LISE NAISKOORI VILISTLASKOOR võtab vastu uusi lauljaid. Proovid toimuvad esmaspäeviti

ja kolmapäeviti (v.a 10. ja 12. septembril) kell 18 TÜ peahoones (esmaspäeval auditooriumis 232, kolmapäeval auditooriumis 128). Huvilised on oodatud kuulama ka tasuta kontserte 8. septembril kell 17 TÜ muuseumi valges saalis ja 9. septembril kell 13 Tartu Jaani kirikus. Lisateave: 509 8618 (Leeni Uba), vilistlaskoor.ee või koori Facebooki lehel.

10. septembril kell 18 toimuvad üliõpilasmajas (Kalevi 24) **TARTU ÜLIKOOLI RAHVAKUNSTI-ANSAMBLI** vastuvõtukatsed uutele tantsijatele. Lisateave: rahvatants.ut.ee.

Eesti vanim akadeemiline nais-üliõpilasorganisatsioon **EESTI NAISÜLIÕPILASTE SELTS** (ENÜS) ootab uusi liikmeid. ENÜS-i liikmeks võivad astuda kõik naised, kes õpivad akadeemilist kraadi andvas kõrgkoolis. Huvilised on oodatud külalisõhtutele 12., 20. ja 27. septembril kell 19 aadressil Riia 13–33.

TUNNUSTAMISED

TÜ suure medaliga tunnustati 70. sünnipäeval loodus- ja täppis-teaduste valdkonna biofüüsika ja taimefüsioloogia professorit, füüsika instituudi biofüüsika labori juhatajat akadeemik **ARVI FREIBERGI**.

TÜ väikese medali ja tänukirja pälvisid 70. sünnipäeval meditsiiniteaduste valdkonna reumatoloogia professor **RIINA KALLIKORM** ja farmaatsia instituudi farmatseutilise tehnoloogia assistent **MAAJA PAAVO**;

60. sünnipäeval kliinilise meditsiini instituudi traumatoloogia ja ortopeedia kliiniku juhataja, ortopeedia professor **AARE MÄRTSON**.

TÜ väikese medaliga tunnustati kultuuriteaduste instituudi endist õppekorralduse spetsialisti **RAGNA JÕESAART**; 55. sünnipäeval rahandusosakonna endist eelarvetalituse juhatajat, finantsjuht **KALLE HEINA**; samuti endist finantsjuhti **TAIMO SAANI**.

EESTI AKADEEMI-LISTE NAIS-TE ÜHING (EANÜ) kuulutab välja konkursi aunimetustele «Aasta akadeemiline naisteadlane» ja «Aasta akadeemiline noor naisteadlane». Konkursil osalemise tingimused leiab EANÜ kodulehelt www.ean.ee.statuudid. Taotlus koos põhjendusega tuleb saata hiljemalt 20. septembriks e-posti aadressil ean@ean.ee. Nominente austatakse 29. septembril EANÜ konverentsil ERM-is.

21.–23. septembril toimub Tartus **KONVERENTS «THE MANAGEMENT OF INFERTILITY»** («Viljatuse põhjuste diagnostika ja ravi»). Tasuta konverentsil käsitletakse kõiki päevakohaseid reproduktiivmeditsiini teemasid, alates inimese reproduktiooni geneetilistest aspektidest ja uuematest ravisuundadest ning lõpetades lastetuse ravi käsitlevate õigusaktidega. Registreerida saab 12. septembrini veebilehel www.ivfbaltic.eu.

TÜ aumärgi ja tänukirja pälvisid 70. sünnipäeval bio- ja siirde-mediitsiini instituudi biokeemia osakonna spetsialist **KERSTI ZILMER** ning loodus- ja täppis-teaduste valdkonna emeriit-professor **KALLE KAARLI**; 50. sünnipäeval bio- ja siirde-mediitsiini instituudi immuunoloogia vanemassistent **KOIT REIMAND** ning kliinilise meditsiini instituudi traumatoloogia ja ortopeedia kliiniku sekretär **KAIRE KALLAS**.

TÜ aumärgiga tunnustati 50. sünnipäeval rahandusosakonna vanemraamatupidajat **HILLE OSTROVIT**; samuti Pärnu kolledži endist direktorit **HENN VALLIMÄED**, endist siseaudiitorit **KERSTI MEHILAST**, Viljandi kultuuriakadeemia endist filosoofia assistenti **VALLE-STEN MAISTET** ning ettevõtlus- ja innovatsioonikeskuse sekretäri **MARIS ASTELIT**.

TÜ tänukirja pälvisid 75. sünnipäeval füüsika instituudi teoreetilise füüsika osakonna kondenseeritud aine teooria teadur **MATI HAAS**; 60. sünnipäeval sporditea-

duste ja füsioteraapia instituudi biomeetria ja biomehaanika lektor **JAAN ERELINE**, raamatukogu kogude arenduse osakonna elektrooniliste andmebaaside peaspetsialist **MARIKA MELT-SAS** ja kinnisvaraosakonna tehnik **VELLO HEINAT**; 55. sünnipäeval botaanika botaanik **KERSTI TAMBETS** ja kinnisvaraosakonna sisevalvetalituse infosekretär **HELI NANITS**; 50. sünnipäeval loodus- ja täppisteaduste valdkonna õppeprodekaan, programmeerimiskeelte semantika professor **VARMO VENE**, haridusteaduste instituudi eesti keele algõpetuse assistent **AGE SALO**

ja raamatukogu kogude arenduse osakonna raamatukoguhoidja **KERSTI PEDAK**; 35. sünnipäeval kantselei juhataja **HANNES KLAAS**; samuti endine õppeprorektor, teatriteaduse professor **ANNELI SARO**, farmaatsia instituudi emeriitdotsent **TOIVO HINRIKUS**, sotsiaalteaduste valdkonna emeriitprofessor **EDGAR KRULL**, loodus- ja täppisteaduste valdkonna emeriitdotsent **IMBI TRAAAT**, rahandusosakonna endine finantsstatistika peaspetsialist **OLEG ANDLA**, aednik **JANIKA SAMMASTO** ning kinnisvaraosakonna peaspetsialist **ANTS PAABUT**.

ÕNNITLUSED

70 ANDRES PIIRSOO, meditsiiniteaduste valdkonna emeriitdotsent – 24. september
LJUDMILA SAVIHHINA, füsioloogia õppetooli laborant – 30. september

65 MARINA AUNAPUU, histoloogia ja embrüoloogia õppetooli histoloogia vanemteadur ja histoloogia dotsent – 7. september
TIINA RANDLANE, mükoloogia õppetooli lihhenoloogia vanemteadur ning loodus- ja täppisteaduste valdkonna emeriitdotsent – 10. september

60 ARVO KIKAS, röntgenspektroskoopia labori juhataja ja röntgenspektroskoopia

vanemteadur – 5. september
URVE PAAVER, farmaatsia instituudi farmatseutilise tehnoloogia dotsent – 21. september

55 PILLE NAGGEL, erialainfotalituse referent – 1. september
SIRJE ZEIGER, sihtfinantseerimise talituse raamatupidaja – 26. september

50 KÄRT SAARSEN, sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskuse (RAKE) projektijuht-analüütik – 12. september
PIRET ORAV, arvutiteaduse instituudi administratiivjuht – 13. september
TUOMAS JOHANNES HUUMO, soome-ugri osakonna külalisprofessor – 14. september

KARIN SAAREPUU, ühiskonnateaduste instituudi juhataja – 30. september

45 PRIIT SANDER, rahanduse ja majandusarvestuse õppetooli rahanduse dotsent – 1. september
ENE SELART, ühiskonnateaduste instituudi teadmus- ja meediauuringute nooremteadur – 9. september

40 KRISTI LÕUK, eetikakeskuse projektijuht – 7. september
LAURI SAKS, rannikumere kalanduse töörühma ihtüoloogia ja kalanduse vanemteadur – 8. september

35 KARIN KIPPER, analüütilise keemia õppetooli analüütilise keemia teadur – 16. september

HUMANITAARIA DIGISTUB. KAS SEE ON DIGIHUMANITAARIA?

Termin *digihumanitaaria* on moodustatud sõnadest *digitaalne* ja *humanitaaria*. *Digitaalne* viitab numbritele ja arvudele, *humanitaaria* aga on hoopis reaalia vastand.

Sisuliselt seob digihumanitaaria mõiste kvantitatiivsed uurimismeetodid, tekstikorpused, avaandmed, heli-, pildi- ja videotötluse, digitaliseerimise jms. Veel näib selle mõiste taga peituvat järeldus, et humanitaaria ja reaalia ühendada on kasulik.

Kuna digihumanitaaria definitsioone on sadu, sõltub ühe ja ainsa esiletõmine pigem kontekstist, kus seda mõtestada. Üldlevinud määratluse põhjal tunneb digihumanitaaria ära selle järgi, et humanitaarvaldkonnas kasutatakse süsteemselt digitehnoloogiat.

Traditsioonilises humanitaarias ongi hakatud digivõimalusi kasutama nii tekstide ja andmete hoiustamiseks kui ka analüüsimiseks ning kvalitatiivseid uurimismeetodeid kombineeritakse kvantitatiivsetega. Siiski pole võimalik rangelt piiritleda, kui palju digitehnoloogiat teeb humanitaariast digihumanitaaria.

Keeleteadlaste Liina Lindströmi ja Kristel Uiboia sõnul on digihumanitaaria saanud mugavustermiks. Sellega märgitakse igasuguseid lähenemisviise, milles on ühendatud humanitaaria ja tehnoloogia. Pigem võiks digihumanitaariat mõtestada kui silda humanitaaria ja reaalia vahel.

On arutletud, et mõne aja möödudes saab digihumanitaariast taas tavaline humanitaaria, sest tehnoloogiliste võimaluste kasutamine on

saanud iseenesestmõistetavaks. Praegu on digihumanitaaria arvutuslikud meetodid aga veel nii uuenduslikud, et seda eelistatakse klassikalisest humanitaariast eristada.

Tartu Ülikoolis saavad digihumanitaaria valikaineid õppida kõigi erialade üliõpilased. ●

Digihumanitaaria

(ingl *digital humanities*) on tehnoloogilistel võimalustel põhinev humanitaarne teadustöö.

KEELENURKA TOIMETAB MILJON+ TÖÖRÜHM (RIINA REINSALU, ANN SIIMAN JA SIRLI ZUPPING). ILLUSTRATSIOONI AUTOR: MAARJA NÕMMIK.

Vaata ja täienda Vikipeedias artiklit «Digihumanitaaria». Kõigi terminite loendi leiad aadressilt Vikipeedia:Tartu Ülikooli keelenurk.

KONTSERT

14. septembril kell 19 on ülikooli aulas kontsert «Brahmsi kogutud kammermuusika. Tanel Joamets 50». Esinevad Tanel Joamets klaveril, Lasse Joamets viiulil, Toomas Nestor vioolal, Leho Karin tšellol ja Liis Joamets viiulil.

KONVERENTS

21. septembril käsitletakse konverentsil «Viljatuse põhjuste diagnostika ja ravi» reproduktiivmeditsiini aktuaalseid teemasid alates geneetilistest aspektidest ja ravi uuematest suundadest kuni lastetusravi küsimusteni.

NÄITUS

30. septembrini saab tähetorni õuel uudistada näitust «Kuritöö ja karistus: spekter paljastab saladusi». Ajutine näitus räägib sellest, mis on spektroskoopia, mil viisil sellega igapäevaelus kokku puutume ning kus seda kasutatakse.

14

17

21

24

30

ETTEKANDED

17. septembril kutsub Eesti Mikrobioloogide Ühendus kõiki huvilisi molekulaar- ja rakubioloogia instituuti ning genoomika instituuti, et tähistada üldilmset mikroobide päeva.

TUDENGIPÄEVAD

24. septembril algavad tudengipäevad. Nädala jooksul saavad üliõpilased võtta osa juba tuntud üritustest, aga kavas on ka täiesti uusi ja omanäolisi ettevõtmisi.

SEPTEMBER 2018

E T K N R L P E T K N R L P E T K N R L P E T K N R L P
27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30